

LSZ-4101-30-00/2010
Nr ewid. 15/2012/P/10/170/LSZ

Informacja o wynikach kontroli

**REALIZACJA PROGRAMU OPERACYJNEGO
„ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ SEKTORA RYBOŁÓWSTWA
I NADBRZEŻNYCH OBSZARÓW RYBACKICH 2007-2013”,
W ZAKRESIE RESTRUKTURYZACJI FLOTY RYBACKIEJ
I ROZWOJU OBSZARÓW ZALEŻNYCH OD RYBACTWA**

MISJA

Najwyższej Izby Kontroli jest dbałość o gospodarność i skuteczność w służbie publicznej dla Rzeczypospolitej Polskiej

WIZJA

Najwyższej Izby Kontroli jest cieszący się powszechnym autorytetem najwyższy organ kontroli państwowej, którego raporty będą oczekiwanym i poszukiwanym źródłem informacji dla organów władzy i społeczeństwa

Dyrektor Delegatury NIK w Szczecinie:
Andrzej Donigiewicz

Akceptuję:
Marian Cichosz

Wiceprezes Najwyższej Izby Kontroli

Zatwierdzam:
Jacek Jeziński

Prezes Najwyższej Izby Kontroli
dnia 12 kwietnia 2012

Najwyższa Izba Kontroli
ul. Filtrowa 57
02-056 Warszawa
T/F +48 22 444 50 00

www.nik.gov.pl

1. WPROWADZENIE	6
1.1. Temat kontroli	6
1.2. Cel i zakres kontroli	6
1.3. Uzasadnienie podjęcia kontroli	6
1.4. Organizacja kontroli.....	6
2. PODSUMOWANIE WYNIKÓW KONTROLI	8
2.1. Ogólna ocena kontrolowanej działalności	8
2.2. Synteza wyników kontroli.....	9
2.3. Uwagi końcowe i wnioski	14
3. WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI	16
3.1. Wykorzystanie środków finansowych na realizację PO RYBY 2007-2013.....	16
3.2. Wykorzystanie środków finansowych na realizację osi priorytetowej 1 - Środki na rzecz dostosowania floty rybackiej.....	17
3.3. Wykorzystanie środków finansowych na realizację osi priorytetowej 4 - Zrównoważony rozwój obszarów zależnych od rybactwa	21
3.4. Wykorzystanie środków finansowych na realizację osi priorytetowej 5 - Pomoc techniczna.....	23
3.5. Nadzór nad realizacją PO RYBY 2007-2013.....	26
3.6. Funkcjonowanie systemu informatycznego do obsługi Programu.....	29
4. INFORMACJE DODATKOWE O PRZEPROWADZONEJ KONTROLI	30
4.1. Przygotowanie kontroli	30
4.2. Postępowanie kontrolne i działania podjęte po zakończeniu kontroli.....	30
5. ZAŁĄCZNIKI	33
SPIS ILUSTRACJI	46

Wykaz stosowanych skrótów¹ i pojęć

rybak	– osoba, której zajęciem – uznanym przez państwo członkowskie – jest zawodowe rybactwo na pokładzie czynnego statku rybackiego,
obszar zależny głównie od rybactwa	– obszar obejmujący brzeg morza lub jeziora lub obejmujący stawy lub estuarium rzeczne i charakteryzujący się wysokim poziomem zatrudnienia w sektorze rybactwa,
sektor rybactwa	– sektor gospodarki obejmujący wszelką działalność w zakresie produkcji, przetwórstwa i obrotu produktami rybołówstwa oraz akwakultury,
oś priorytetowa	– jeden z priorytetów w programie operacyjnym obejmujący grupę powiązanych ze sobą środków posiadających szczególne, wymierne cele,
środek	– zestaw operacji ukierunkowanych na realizację osi priorytetowej,
operacja	– projekt wybrany zgodnie z kryteriami ustalonymi przez komitet monitorujący realizowany przez co najmniej jednego beneficjenta, pozwalający na osiągnięcie celów osi priorytetowej, do której odnosi się ta operacja.
UE	– Unia Europejska,
Minister RiRW	– Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi,
MRiRW	– Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi,
DRyb	– Departament Rybołówstwa w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi,
DF	– Departament Finansów w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi,
ARiMR	– Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa,
OR ARiMR	– oddział regionalny ARiMR,
Fundacja FAPA	– Fundacja Programów Pomocy dla Rolnictwa FAPA w Warszawie,
IZ	– Instytucja Zarządzająca (Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi),
IA	– Instytucja Audytowa (Generalny Inspektor Kontroli Skarbowej),
IC	– Instytucja Certyfikująca (Minister Finansów),
IP	– Instytucja Pośrednicząca (ARiMR w zakresie osi priorytetowych 1–3, Samorząd Województwa w zakresie osi priorytetowej 4 i FAPA w zakresie osi priorytetowej 5 Programu),
KE	– Komisja Europejska,
KM	– Komitet Monitorujący Program Operacyjny „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007–2013”
LGR	– Lokalna Grupa Rybacka,
LSROR	– Lokalna Strategia Rozwoju Obszarów Rybackich,

¹ Zastosowane skróty dotyczące aktów prawnych przedstawiono w załączniku Nr 5.

- EFR** – Europejski Fundusz Rybacki,
- OSZiK** – Opis Systemu Zarządzania i Kontroli, zaakceptowany przez Komisję Europejską,
- Program lub PO RYBY 2007 2013** – Program Operacyjny „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007–2013” ogłoszony w obwieszczeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 7 lipca 2009 r. (M.P. Nr 51, poz. 739 ze zm.),
- PDNP** – Plan Dostosowania Nakładu Połowowego, stanowiący uzupełnienie Krajowego Planu Restrukturyzacji Floty Bałtyckiej, zatwierdzony w styczniu 2009 r. przez MRiRW, przedstawiający działania planowane przez polską administrację rybołówstwa w celu dostosowania floty do dostępnych kwot połowowych i osiągnięcia zgodności z wspólną polityką rybołówstwa Unii Europejskiej,
- oś priorytetowa 1** – oś priorytetowa 1 – Środki na rzecz dostosowania floty rybackiej,
- oś priorytetowa 2** – oś priorytetowa 2 – Akwakultura, rybołówstwo śródlądowe, przetwórstwo i obrót produktami rybołówstwa i akwakultury,
- oś priorytetowa 3** – oś priorytetowa 3 – Środki służące wspólnemu interesowi,
- oś priorytetowa 4** – oś priorytetowa 4 – Zrównoważony rozwój obszarów zależnych od rybactwa,
- oś priorytetowa 5** – oś priorytetowa 5 – Pomoc techniczna,
- środek 1.1.** – środek 1.1. – Pomoc publiczna z tytułu trwałego zaprzestania działalności połowowej,
- środek 1.2.** – środek 1.2. – Pomoc publiczna z tytułu tymczasowego zaprzestania działalności połowowej,
- środek 1.3.** – środek 1.3. – Inwestycje na statkach rybackich i selektywność,
- operacja 1.5.4.** – operacja dotycząca wcześniejszych emerytur w ramach środka 1.5. – Rekompensaty społeczno-gospodarcze w celu zarządzania krajową flotą rybacką,
- operacja 1.5.5.** – operacja dotycząca utraty miejsca pracy na statku rybackim w ramach środka 1.5. – Rekompensaty społeczno-gospodarcze w celu zarządzania krajową flotą rybacką.

1.1 Temat kontroli

Tematem kontroli była: „Realizacja Programu Operacyjnego „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013”, w zakresie restrukturyzacji floty rybackiej i rozwoju obszarów zależnych od rybactwa” (P/10/170). Kontrolą objęto lata 2007-2011 (do 31 maja²).

1.2 Cel i zakres kontroli

Celem kontroli podjętej z inicjatywy NIK, była ocena prawidłowości wykorzystania środków publicznych na realizację PO RYBY 2007-2013. Ocenie poddane zostały w szczególności:

- przyznawanie, wypłata i zwracanie pomocy finansowej na realizację środków z osi priorytetowych:
 - 1 - Środki na rzecz dostosowania floty rybackiej,
 - 4 - Zrównoważony rozwój obszarów zależnych od rybactwa,
 - 5 - Pomoc techniczna,
- nadzór nad realizacją Programu,
- funkcjonowanie systemu informatycznego do obsługi Programu.

1.3 Uzasadnienie podjęcia kontroli

Od dnia 1 maja 2004 r., tj. od daty wstąpienia do Unii Europejskiej, Polska została objęta Wspólną Polityką Rybacką UE i tym samym możliwością korzystania z instrumentów oddziaływania na przekształcenia w sektorze rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarach rybac-

kich, w znacznej części finansowaną ze środków wspólnotowych. Przeprowadzone kontrole Sektorowego Programu Operacyjnego Rybołówstwo i przetwórstwo ryb 2004-2006³, wykazały liczne nieprawidłowości i zaniedbania. Wyeliminowanie nieprawidłowości stwierdzonych w wyniku kontroli Programu realizowanego w latach 2007-2013, pozwoli na pełniejsze i efektywniejsze wykorzystanie otrzymanej pomocy (wartość dodana kontroli).

Temat kontroli planowej koordynowanej, przeprowadzonej na podstawie kryteriów określonych w art. 5 ustawy o NIK⁴, mieścił się w głównych obszarach badań kontrolnych Najwyższej Izby Kontroli na 2010, obejmujących „Pozyskiwanie środków Unii Europejskiej oraz zarządzanie nimi; upraszczanie procedur i eliminowanie krajowych ograniczeń instytucjonalnych”.

1.4 Organizacja kontroli

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi pełnił funkcję IZ dla PO RYBY 2007-2013 zawierającego 5 osi priorytetowych. Kontrolą objęto osie priorytetowe 1, 4 i 5. Na podstawie przepisów art. 5 ust. 1-4 ustawy o wspieraniu sektora rybackiego, Minister RiRW powierzył zadania IZ w zakresie wdrażania środków objętych Programem: ARiMR dla osi priorytetowej 1, samorządom województw dla osi priorytetowej 4 oraz Fundacji FAPA dla osi priorytetowej 5.

Oś priorytetowa 1 obejmuje m.in. środki pomocy publicznej na:

² Kontrolą objęto lata 2007-2011 (do 31 maja, tj. daty przekazania protokołu kontroli Ministrowi RiRW). Protokół kontroli MRiRW został ostatecznie podpisany przez kontrolera w dniu 13 października 2011 r., po rozpatrzeniu zastrzeżeń przez Komisję Odwoławczą, której uchwała została zatwierdzona postanowieniem Prezesa NIK z dnia 3 października 2011 r. Pismem z dnia 20 października 2011 r. Minister RiRW odmówił podpisania protokołu kontroli. Informacje o postępowaniu kontrolnym i działaniach podjętych po zakończeniu kontroli zawarto w pkt 4.2. W informacji uwzględniono aktualne dane o postępach realizacji PO RYBY 2007-2013, udostępnione na stronach internetowych podmiotów uczestniczących w realizacji Programu.

³ M.in. kontrole przeprowadzone przez Delegaturę NIK w Szczecinie: P/05/151 Wykorzystanie środków wspólnotowych z Finansowego Instrumentu Wspierania Rybołówstwa (FIWR) na restrukturyzację rybołówstwa morskiego, Informacja o wynikach kontroli – Szczecin czerwiec 2006 (nr ewid.: 78/2006/P/05/151/LSZ) oraz P/07/158 Wykorzystanie środków publicznych, w tym środków z Finansowego Instrumentu Wspierania Rybołówstwa (FIWR), na rybacką infrastrukturę portową, Informacja o wynikach kontroli – Szczecin maj 2008 (nr ewid.: 23/2008/P/07/158/LSZ).

⁴ Ustawa z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz.U. z 2012 r., poz. 82).

- trwałe zaprzestanie działalności połowowej statków rybackich, w tym w wyniku zezłomowania statku rybackiego albo przekwalifikowania go na działalność niezwiązaną z rybactwem,
- tymczasowe zaprzestanie działalności połowowej,
- inwestycje na statkach rybackich, poprawiające bezpieczeństwo na pokładzie, warunki pracy, higienę, jakość produktów, wydajność energetyczną oraz selektywność, pod warunkiem, że nie zwiększają one zdolności statków rybackich do prowadzenia połowów,
- rekompensaty społeczno-gospodarcze w celu zarządzania krajową flotą rybacką, w tym w związku z wcześniejszym odejściem z sektora rybactwa (m.in. wcześniejsze emerytury) oraz dla rybaków, którzy byli zatrudnieni na statku rybackim wyłączonym z eksploatacji.

Oś priorytetowa 4 obejmuje środki związane z:

- promowaniem współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej pomiędzy poszczególnymi grupami w obszarach zależnych głównie od rybactwa,
- rozwojem obszarów zależnych od rybactwa, w ramach których mogły być realizowane operacje dotyczące m.in.:
 - restrukturyzacji i reorientacji działalności gospodarczej, w szczególności przez propagowanie ekoturystyki, pod warunkiem że działania te nie powodują zwiększenia nakładu połowowego,
 - działań w zakresie dywersyfikacji poprzez propagowanie zróżnicowanego zatrudnienia rybaków w drodze tworzenia dodatkowych miejsc pracy poza sektorem rybactwa,

- wspierania infrastruktury drobnego rybactwa i turystycznej oraz usług na rzecz małych społeczności rybackich,
- ochrony środowiska w obszarach zależnych głównie od rybactwa w celu utrzymania jego atrakcyjności, regeneracji i rozwoju osad oraz wiosek przybrzeżnych, gdzie prowadzi się działalność należąca do sektora rybactwa, a także ochrony i poprawy dziedzictwa przyrodniczego oraz architektonicznego,
- nabywania umiejętności i ułatwiania opracowania oraz realizacji lokalnej strategii rozwoju.

Oś priorytetowa 5 obejmuje środki w zakresie przygotowania, monitorowania, pomocy administracyjnej i technicznej, oceny i audytu, jakie były niezbędne w celu realizacji rozporządzenia Rady (WE) 1198/2006.

Kontrolę przeprowadzono w okresie od dnia 2 listopada 2010 r. do dnia 20 października 2011 r.⁵, w 15 jednostkach: MRiRW, ARiMR oraz jej regionalnych oddziałach⁶ na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy o NIK, 3 urzędach marszałkowskich⁷ na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy o NIK, 6 LGR (beneficjenci) oraz Fundacji FAPA na podstawie art. 2 ust. 3 ustawy o NIK. Wykaz skontrolowanych jednostek zawarto w **załączniku Nr 1**.

⁵ Patrz przypis 2.

⁶ W województwach zachodniopomorskim, pomorskim i warmińsko-mazurskim.

⁷ Kontrolą NIK objęto: Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego, Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego oraz Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

2.1 Ogólna ocena kontrolowanej działalności

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości⁸, realizację Programu Operacyjnego „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013”, w tym wykorzystanie środków publicznych.

1. Pozytywnie, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości, NIK ocenia działania Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w zakresie restrukturyzacji floty rybackiej (oś priorytetowa 1), a także realizację przez Ministra RiRW zadań w zakresie rozwoju obszarów zależnych od rybactwa (oś priorytetowa 4).

Poza tym NIK pozytywnie ocenia przygotowanie samorządów województw i Lokalnych Grup Rybackich do realizacji osi priorytetowej 4.

Natomiast negatywnie ocenia działania Ministra RiRW i Fundacji Programów Pomocy dla Rolnictwa FAPA związane z wdrożeniem pomocy technicznej (oś priorytetowa 5).

1.1. Podstawą oceny było m.in.:

- prawidłowe powierzenie przez Ministra RiRW zadań instytucji zarządzającej dotyczących wdrażania osi priorytetowej 1 i 4,
- prawidłowe wdrożenie przez ARiMR, samorządy województw i Fundację FAPA, procedur zarządzania oraz kontroli działań wykonywanych w ramach Programu,
- dokonanie zgodnie z obowiązującymi przepisami, wyboru LGR do realizacji Lokalnych Strategii Rozwoju Obszarów Rybackich.

Nieprawidłowości stwierdzono natomiast:

w zakresie realizacji osi priorytetowej 1:

- nieosiągnięcie w 2010 r. wskaźników zaplanowanych w Programie, w tym:
 - wskaźnika redukcji floty połowowej - osiągnięto niższą wartość od przewidywanej w Programie do końca 2010 r. o 53%⁹,
 - liczby przeszkolonych rybaków¹⁰ - do końca 2010 r. nie został przeszkolony żaden rybak, podczas gdy zakładano przeszkolenie 1.400,
- nieprzestrzeganie procedur (przypadki) dotyczących przyznawania i wypłat pomocy finansowej, w tym niezgodne z art. 55 ust. 3 rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006, nie stosowanie kryteriów wyboru określonych przez Komitet Monitorujący (KM);

w zakresie realizacji osi priorytetowej 4:

- opóźnienia w realizacji osi priorytetowej 4, skutkujące m.in. niską wartością wypłat - 0,9% (11,9 mln zł)¹¹ limitu ustalonego w Programie w wysokości 1.297,0 mln zł - co stwarza realne zagrożenie niewykorzystania środków finansowych przyznanych na lata 2007-2013;

w zakresie realizacji osi priorytetowej 5:

- nieuprawnione wydatkowanie środków budżetowych przeznaczonych na realizację osi priorytetowej 5 w kwocie 3.191,6 tys. zł, dotyczących wykonywania zadań przez pracowników MRiRW niewchodzących w skład IZ,

⁸ Zgodnie ze standardami kontroli NIK zastosowanie ma czterostopniowa skala ocen: pozytywna, pozytywna z uchybieniami, pozytywna z nieprawidłowościami i negatywna (<http://www.nik.gov.pl/plik/id,250.pdf>).

⁹ W Programie określono, że do 31.12.2010 r. osiągnięto wartość 2.579 GT, natomiast wyniósł on 1.199 GT.

¹⁰ Podnoszenie kwalifikacji zawodowych oraz szkolenia przekwalifikowujące do wykonywania zawodów innych niż zawód rybaka niezwiązanych z rybołówstwem.

¹¹ Stan na 31.08.2011 r. – według stanu na 31.12.2011 r. wartość wypłaconych środków wzrosła do kwoty 21,4 mln zł, tj. 1,7% limitu ustalonego w Programie.

- powierzenie Fundacji FAPA roli instytucji pośredniczącej dla osi priorytetowej 5 w sposób naruszający przepis art. 162 pkt 4 ufp,
 - nieprawidłowe udzielenie Fundacji FAPA dotacji w kwocie 750,0 tys. zł na sfinansowanie zadań związanych z pełnieniem roli IP,
 - opóźnienia w uruchomieniu naboru wniosków o dofinansowanie ze środków osi priorytetowej 5, skutkujące brakiem refundacji poniesionych wydatków przez podmioty uczestniczące w realizacji Programu¹².
2. NIK pozytywnie ocenia, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości, sprawowanie przez Ministra RiRW nadzoru nad realizacją Programu.
- 2.1. Podstawą oceny było m.in.: wywiązanie się z obowiązku dokonania oceny Programu, terminowe przekazywanie Komisji Europejskiej rocznych sprawozdań z realizacji, a także działania IZ zapewniające prawidłową organizację kontroli.
- Negatywnie oceniono:**
- nierzetelne określenie wskaźnika redukcji floty połowowej w przekazywanych KE sprawozdaniach z realizacji PO RYBY 2007-2013,
 - nieprawidłowe rozliczenie dotacji udzielonej Fundacji FAPA na sfinansowanie zadań związanych z pełnieniem roli IP dla osi priorytetowej 5.
3. NIK pozytywnie ocenia, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości, funkcjonowanie systemu informatycznego do

obsługi Programu. Kontrola nie wykazała istotnych różnic pomiędzy danymi zawartymi w systemie oraz informacjami zawartymi w dokumentacji poszczególnych spraw. System udostępniał m.in. wskaźniki rzeczowe realizowanych operacji w odniesieniu do każdego beneficjenta. Do dnia 11 maja 2011 r.¹³, wdrożony system informatyczny w niewystarczającym stopniu wspierał zarządzanie pomocą i nie spełniał wszystkich założeń określonych w umowie zawartej z Ministrem RiRW¹⁴. Program nie pozwalał m.in. na sprawowanie bieżącego nadzoru nad terminowością załatwiania spraw.

2.2 Synteza wyników kontroli

1. Na realizację Programu zaplanowano łącznie 4.065,6 mln zł, z tego w zakresie objętym kontrolą - osie priorytetowe 1, 4 i 5 - 2.427,5 mln zł, tj. 59,7% przewidzianej kwoty.

Zestawienie limitów środków finansowych przewidzianych na realizację poszczególnych osi priorytetowych zawarto w **załączniku Nr 2**.

Według stanu na 31 sierpnia 2011 r.¹⁵, jedynie w ramach osi priorytetowej 1 w znacznym stopniu wykorzystano zaplanowaną pomoc. Z przewidzianych środków w wysokości 925,6 mln zł, udzielono dofinansowania o wartości 442,2 mln zł (kwota pomocy ustalona

¹² Według informacji przekazanej przez Ministra RiRW w zgłoszonych 8 grudnia 2011 r. zastrzeżeniach do wystąpienia pokontrolnego, od dnia 21 września 2011 r. został uruchomiony nabór wniosków o dofinansowanie ze środków osi priorytetowej 5. Do dnia 5 grudnia 2011 r. z osi priorytetowej 5 nie wypłacono beneficjentom żadnych środków.

¹³ Stwierdzono w wyniku oględzin przeprowadzonych w toku kontroli MRiRW.

¹⁴ ARiMR została zobowiązana do budowy, utrzymania i administrowania systemu informatycznego na podstawie § 14 ust. 1 pkt 2 umowy nr 01/IP-ARiMR/2009 z 26.06.2009 r. zawartej przez Ministra RiRW z Prezesem ARiMR określającej zadania IZ wykonywane przez IP w ramach osi priorytetowych 1, 2 i 3. Założenia dotyczące funkcjonalności programu określono w § 3 umowy z 8 września 2010 r. zawartej z Ministrem RiRW.

¹⁵ Informacje o postępach wdrażania PO RYBY 2007-2013 sporządzone na dzień 31 sierpnia 2011 r. i 31 grudnia 2011 r., udostępnione na stronie internetowej MRiRW pod adresem: http://www.bip.minrol.gov.pl/FileRepozytory/FileRepozytoryShowImage.aspx?item_id=43542

w umowach lub wydanych decyzjach), co stanowiło 47,8% przyjętego limitu. Do 31 grudnia 2011 r. wartość zawartych umów (wydanych decyzji) wzrosła do kwoty 503,3 mln zł (54,4% przyjętego limitu).

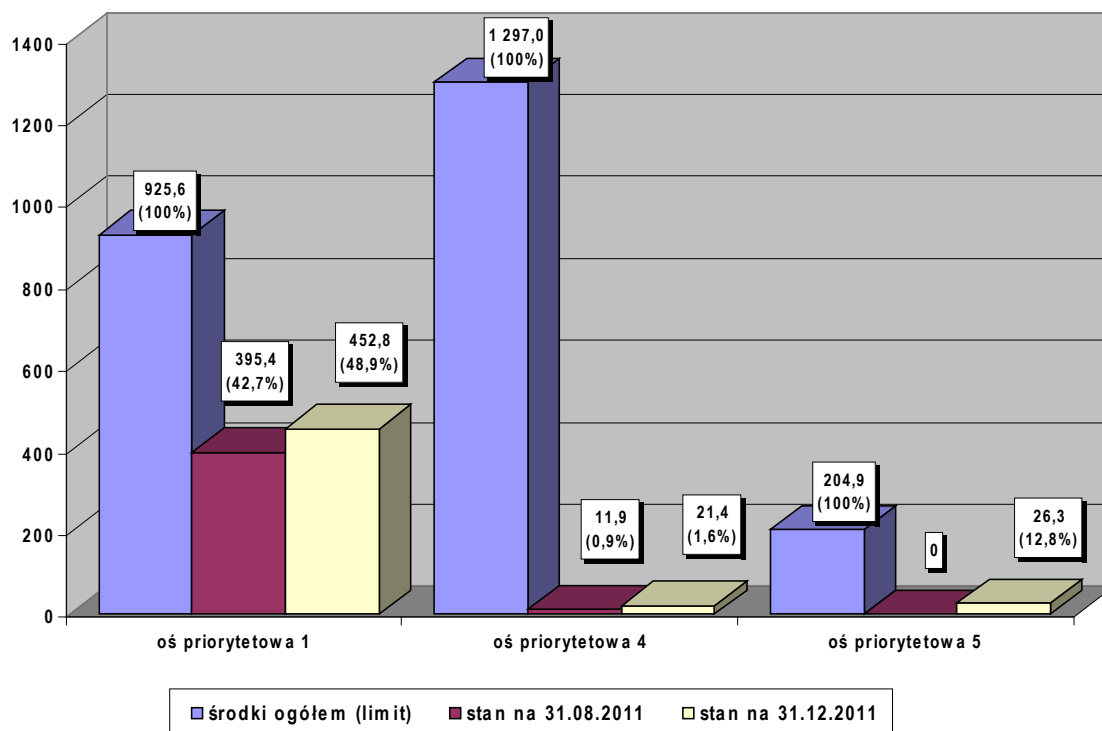
Ze środków objętych osią priorytetową 4 w wysokości 1.297,0 mln zł, do 31 sierpnia 2011 r. zakontraktowano tylko 18,8 mln zł (1,4%). Mimo upływu 4 miesięcy nie nastąpił istotny wzrost wypłaconej pomocy - do dnia 31 grudnia 2011 r. wypłacono pomoc o wartości 21,4 mln zł (1,7% limitu). W ocenie NIK opóźnienia w realizacji tej osi, stwarzają realne

zagrożenie niewykorzystania środków finansowych przyznanych na lata 2007-2013.

W ramach realizacji osi priorytetowej 5 obejmującej pomoc w wysokości 204,9 mln zł, do 31 sierpnia 2011 r. nie zawarto żadnych umów, a tym samym nie realizowano płatności. Natomiast według stanu na 31 grudnia 2011 r. zawarto umowy na łączną kwotę 32,3 mln zł (15,8% zaplanowanych środków) oraz wypłacono 26,3 mln zł (12,8%).

Wartość wypłaconej pomocy z osi priorytetowych 1, 4 i 5 na dzień 31 sierpnia 2011 r. oraz 31 grudnia 2011 r. przedstawia wykres 1.

Wykres nr 1
Wartość wypłaconej pomocy z osi priorytetowych 1,4 i 5 (mln zł)

2. Restrukturyzacja floty rybackiej (oś priorytetowa 1).

2.1. We wszystkich kontrolowanych oddziałach regionalnych ARiMR stwierdzono nielegalne lub niegospodarne działania, związane z naruszeniem zasad przyznawania rybakom pomocy finansowej z osi priorytetowej 1, które dotyczyły m.in.:

- nieprawidłowego naliczenia pomocy, wskutek objęcia nią okresu wykonywania przez wnioskodawców zawodu rybaka oraz przyznania pomocy, pomimo że wnioskodawcy nie dopełnili wymogów określonych przepisami rozporządzenia MRiRW z 26.06.2009 r. Zawyżoną o 104.216 zł pomoc wypłacono na podstawie 23 decyzji (z 62 badanych w oddziałach regionalnych ARiMR), co

skutkowało wystąpieniem szkody w ogólnym budżecie Unii Europejskiej w kwocie 78.162 zł. Z powodu błędnej interpretacji obowiązujących przepisów, początek okresu od którego naliczano pomoc ustalano na dzień złożenia przez wnioskodawców poprawnego i kompletnego wniosku o dofinansowanie, zamiast od dnia zaprzestania wykonywania przez wnioskodawców zawodu rybaka (str. 18, 19),

- udzielenia w 3 przypadkach (z 62 badanych) pomocy ze środka 1.5. niezgodnie z kryteriami ustalonymi przez KM, określającymi minimalny staż pracy uprawniający do jej otrzymania na co najmniej 15 lat (obowiązek uwzględniania przy udzielaniu pomocy ze środków EFR kryteriów wyboru określonych przez KM wynika z art. 55 ust. 3 rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006). W ocenie NIK pomoc przyznana niezgodnie z uchwałą KM nie spełniała warunku kwalifikowalności. Przyczyną nieprawidłowości były rozbieżności między obowiązującymi przepisami rozporządzenia MRiRW z 26.06.2009 r. oraz kryteriami ustalonymi w uchwale KM (str. 19),
- podwyższenia w 14 przypadkach (z 91 badanych) pomocy wypłacanej ze środka 1.2. niezgodne z celami określonymi w art. 4 rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006. ARiMR wypłacała wyższą kwotę w wyniku podwyższenia przez beneficjentów wymiaru czasu pracy zatrudnionych rybaków lub zawarcia nowych umów o pracę. Zmian dokonywano w czasie, kiedy beneficjenci nie prowadzili działalności połowowej. W ocenie NIK, zwiększenie wypłaconej pomocy przez ARiMR było niecelowe, a także niegospodarne (str. 20).

2.2. W ocenie NIK obowiązujące procedury nie zapewniały skutecznej kontroli prawidłowości wypłaty pomocy beneficjentom ze środka 1.5. – operacji dotyczących wcześniejszych emery-

tur oraz utraty miejsca pracy na statku rybackim. Zgodnie z § 22 ust. 3 i 4 oraz § 24 rozporządzenia MRiRW z 26.06.2009 r., powrót do wykonywania zawodu rybaka powinien skutkować zwrotem wypłaconej pomocy. Oddziały ARiMR dokonywały czynności sprawdzających tylko w oparciu o dokumenty dostarczone przez beneficjentów. Obowiązujące przepisy nie zawierają wystarczających podstaw, umożliwiających ARiMR przeprowadzenie efektywnej weryfikacji pozostawiania przez beneficjenta poza zawodem rybaka (str. 20).

2.3. Kontrola NIK wykazała nierzetelne działania ARiMR, skutkujące wypłatą pomocy w 48 przypadkach (spośród 200 badanych płatności), z naruszeniem wymaganych terminów. Przyczyną wypłaty pomocy po upływie terminów, był m.in. nieprawidłowy sposób organizacji postępowania związanego z realizacją płatności i nadzoru nad nim (str. 21).

2.4. W okresie objętym kontrolą Ministrowi RiRW przekazano tylko jeden „Raport kwartalny o nieprawidłowościach” - opisujący jedną nieprawidłowość. Natomiast przypadki nieprawidłowości podlegających raportowaniu stwierdzono w każdym z 3 zbadanych postępowań windykacyjnych (spośród 19 prowadzonych przez ARiMR). Obowiązek informowania o nieprawidłowościach wynikał z § 2 pkt 4 porozumienia z 3 listopada 2008 r.¹⁶ oraz z § 10 ust. 2 umowy z 26 czerwca 2009 r.¹⁷ W ocenie NIK nieprzekazanie przez ARiMR Ministrowi RiRW informacji o wszystkich przypadkach nieprawidłowości związanych z realizacją Programu, było działaniem nielegalnym i nierzetelnym (str. 21).

¹⁶ Porozumienie zawarte 3 listopada 2008 r. na podstawie którego Minister RiRW powierzył ARiMR realizację zadań i obowiązków Instytucji Zarządzającej w zakresie środka 1.2.

¹⁷ Umowa nr 01/IP-ARiMR/2009 zawarta 26.06.2009 r. przez Ministra RiRW z Prezesem ARiMR określająca zadania IZ wykonywane przez IP w ramach osi priorytetowych 1, 2 i 3.

3. Rozwój obszarów zależnych od rybactwa (oś priorytetowa 4).

3.1. MRiRW 14 października 2010 r. dokonało wyboru LGR do realizacji LSROR, tj. po upływie blisko 4 lat od początku okresu programowania 2007-2013. Pierwszy konkurs na wybór LGR do realizacji LSROR, przeprowadzono – jak stwierdziła kontrola – z ponad dwukrotnym przekroczeniem 3-miesięcznego terminu, ogłoszonego przez Ministra RiRW. Wyeliminowanie uchybień stwierdzonych w trakcie pierwszego konkursu oraz uproszczenie procedur, zapewniło sprawniejsze przeprowadzenie drugiego wyboru (str. 21).

3.2. Samorządy województw objęte kontrolą wywiązały się z obowiązków wynikających z przepisów rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 września 2009 r. w sprawie warunków i sposobu wykonywania zadań instytucji zarządzającej przez samorząd województwa¹⁸. W szczególności dotyczyły one rozpowszechnia informacji o programie operacyjnym, w tym o zasadach i trybie przyznawania pomocy w ramach osi priorytetowej 4 oraz o obowiązkach beneficjentów wynikających z przyznania tej pomocy (str. 22).

3.3. Skontrolowane LGR (6 z 26 wybranych w pierwszym konkursie) posiadały struktury organizacyjne przewidziane w art. 16 ust. 1 pkt 4 ustawy o wspieraniu sektora rybackiego oraz zapewniły opracowanie LSROR. Do dnia zakończenia kontroli NIK¹⁹ LGR nie rozpoczęły wdrażania LSROR (str. 22).

4. Pomoc techniczna (oś priorytetowa 5).

4.1. NIK negatywnie ocenia wdrażanie i realizację osi priorytetowej 5. Negatywna ocena wynika przede wszystkim z nieprawidłowego wydatkowania przez MRiRW w latach 2008-2010 środków budżetowych w łącznej kwocie 3.191.639 zł. Wykorzystano je na sfi-

nansowanie kosztów²⁰ dotyczących czynności wykonywanych przez pracowników MRiRW, niewchodzących w strukturę IZ, określone w OSZiK opracowanym na podstawie art. 71 rozporządzenia 1198/2006. Podstawową przyczyną nieprawidłowości była niewłaściwa interpretacja znaczenia OSZiK, w zakresie finansowania zadań realizowanych w ramach Programu (str. 23).

Kontrola NIK wykazała nierzetelne działania MRiRW, dotyczące nieodpowiedniego dokumentowania czasu pracy pracowników MRiRW – niewchodzących w skład IZ, a finansowanych (w 100% lub 50%) ze środków Pomocy technicznej (str. 24).

4.2. Powierzenie Fundacji FAPA roli IP dla osi priorytetowej 5, dokonane zostało w sposób niezgodny z wymogiem określonym w przepisie art. 162 pkt 4 ufp. Minister RiRW nie podjął działań w celu zapewnienia i wykazania, że oferta przedstawiona przez Fundację FAPA, była ofertą najkorzystniejszą (str. 25).

4.3. Ponadto stwierdzono nieprawidłowości w zakresie udzielenia dotacji Fundacji FAPA na sfinansowanie zadań IZ dotyczących osi priorytetowej 5. Nieprawidłowości te polegały głównie na nieokreśleniu przez Ministra RiRW w umowie dotacji (w kwocie 750 tys. zł) wartości (kosztów wykonania) poszczególnych 26 działań, co uniemożliwiło jej rzetelne rozliczenie (str. 25).

5. Sprawowanie nadzoru nad realizacją Programu.

5.1. W ocenie NIK nieprawidłowo rozliczono dotację udzieloną Fundacji FAPA na sfinansowanie zadań IZ. Z powodu niedostępności przez Ministra RiRW do 31 maja 2011 r.²¹ na stronie internetowej wzoru wniosku o dofi-

¹⁸ Dz. U. Nr 162, poz. 1291.

¹⁹ Ostatni protokół kontroli został podpisany przez LGR w dniu 18 lutego 2011 r.

²⁰ Wynagrodzenia, nagrody, szkolenia, delegacje, wyposażenie stanowisk pracy itp.

²¹ Według informacji przekazanej przez Ministra RiRW w zastrzeżeniach zgłoszonych do wystąpienia pokontrolnego, nabór wniosków o dofinansowanie z osi priorytetowej 5 uruchomiono od dnia 21 września 2011 r.

nansowanie z osi priorytetowej 5²², Fundacja FAPA nie miała możliwości zrealizowania w 2010 r. 11 z 26 zaplanowanych zadań.

Nieokreślenie w umowie dotacji wartości poszczególnych zadań, brak środków własnych na bieżącą działalność Fundacji FAPA oraz sposób rozliczenia dotacji, m.in. na sfinansowanie tzw. kosztów stałych, wskazuje na podmiotowy charakter dotacji (str. 25).

5.2. MRiRW nierzetelnie ustaliło wskaźnik redukcji floty połowowej w przekazanych KE sprawozdaniach z realizacji PO RYBY 2007-2013 za lata 2009 i 2010. Stwierdzona nieprawidłowość polegała na zawyżeniu wskaźnika redukcji floty połowowej obejmującego statki rybackie „o najwyższym udziale dorszy w połowach”. Zgodnie z Programem, redukcja potencjału floty rybackiej powinna być ukierunkowana na trzy segmenty statków, które mają najwyższy udział dorszy w połowach (o długości 12-24 m)²³. Wskaźnik zawyżono o pojemność brutto i moc pozostałej floty połowowej, tj. o długości poniżej 12 m i powyżej 24 m. Wskutek tej nieprawidłowości, w analizie zaprezentowanej w sprawozdaniu za 2010 r. przedstawiono nieprawdziwą informację o przekroczeniu wskaźnika redukcji floty połowowej dorsza zarówno w odniesieniu do celu pośredniego określonego na rok 2010, jak i celu wyznaczonego na rok 2013²⁴. Kontrola NIK wykazała, że osiągnięty wskaźnik obejmujący statki rybackie ukierunkowane na połowy dorsza, był niższy od wartości przewidywanej w Programie na koniec 2010 r. o 1.380 GT, tj. o 53% (str. 27).

²² Wymóg określony w § 4 ust. 2 rozporządzenia MRiRW z 16.10.2009 r.

²³ Zgodnie z Programem, redukcja potencjału floty rybackiej powinna być ukierunkowana na trzy segmenty statków, które mają najwyższy udział dorszy w połowach, to jest na segment trawlerów dennych 12-24-metrowych, segment statków o długości 12-24 metrów prowadzących połowy sieciami stawnymi oraz segment statków 12-24-metrowych prowadzących połowy przy użyciu haków.

²⁴ Zakończenia realizacji PO RYBY 2007-2013.

5.3. W ramach sprawowanego nadzoru nad wdrażaniem i realizacją Programu, Minister RiRW zapewnił wykonanie okresowej oceny skuteczności jego realizacji, zgodnie z wymogiem art. 47 rozporządzenia Rady (WE) 1198/2006. IZ sporządziła Roczne Plany Kontroli na rok 2010 i 2011, które po zatwierdzeniu zostały zamieszczone na stronie internetowej MRiRW. Informacje pokontrolne przekazywano podmiotom kontrolowanym, a także do wiadomości IA i IC. W obowiązujących terminach przesyłano KE roczne sprawozdania z realizacji Programu (str. 27).

5.4. W ocenie NIK, działaniem nierzetelnym było składanie w IC sporządzonych przez IZ poświadczeń i deklaracji wydatków oraz wniosków o płatności okresowe. Przekazywano je rzadziej niż raz na kwartał, tj. z naruszeniem wymogu określonego w § 9 ust. 1 pkt. 1 rozporządzenia MRiRW z 28.08.2009 r. W celu usprawnienia procesu sporządzania i składania w IC ww. dokumentów, Minister RiRW - w wyniku kontroli NIK - doprecyzował w rozporządzeniu MRiRW z 28.08.2009 r. terminy oraz obowiązki poszczególnych instytucji w zakresie składania poświadczeń poniesionych wydatków (str. 28).

6. Funkcjonowanie systemu informatycznego do obsługi Programu.

W ocenie NIK system wdrożony przez ARiMR na podstawie umów zawartych przez MRiRW, w niewystarczającym stopniu wykorzystywany był do monitorowania przebiegu realizacji Programu. Według stanu na 11 maja 2011 r., system nie spełniał wszystkich założeń i wymogów określonych w umowie²⁵. Wskutek niezyskania zakładanej funkcjonalności²⁶, program nie był wykorzystany do bieżącego nadzoru nad terminowością załatwiania spraw oraz monitorowania przypadków przekrocze-

²⁵ M. in. informacji zawartych we wnioskach o dofinansowanie, informacji z zestawień rzeczowo – finansowych przedkładanych przez beneficjentów oraz kontroli na miejscu realizacji operacji.

²⁶ Patrz przypis 14.

nia obowiązujących terminów rozpatrywania wniosków o dofinansowanie. W systemie informatycznym nie przewidziano możliwości wprowadzania i generowania zestawień dotyczących wskaźnika redukcji floty połowowej, ujmowanego w rocznych sprawozdaniach z realizacji Programu przekazywanych KE. W tym celu wykorzystywano elektroniczny system raportowania ERS (str. 29).

7. Rezultaty finansowe²⁷ nieprawidłowości stwierdzonych podczas kontroli wyniosły ogółem 6.742,3 tys. zł, z tego:

- finansowe lub sprawozdawcze skutki nieprawidłowości w wysokości 4.176,8 tys. zł:
 - uszczuplenie środków lub aktywów na kwotę 9,1 tys. zł,
 - kwoty środków wydatkowane z naruszeniem prawa w kwocie 4.079,7 tys. zł,
 - potencjalne finansowe skutki nieprawidłowości w kwocie 88,0 tys. zł,
- oszczędności i pożytki finansowe innych podmiotów w kwocie 2,3 tys. zł,
- szkody w ogólnym budżecie Wspólnot Europejskich w kwocie 99,8 tys. zł,
- potencjalne szkody w ogólnym budżecie Wspólnot Europejskich 2.463,4 tys. zł.

Finansowe rezultaty kontroli przedstawia **załącznik Nr 4**.

2.3 Uwagi końcowe i wnioski

1. Wyniki kontroli wskazują na rozbieżności między Programem oraz dokumentami związanymi z jego wdrażaniem i realizacją. Jednym z głównych problemów są rozbieżności między Programem i OSZiK, stwarzające zagrożenie niekwalifikowalności wydatków poniesionych m.in. na wynagrodzenia pracowników

²⁷ Finansowe rezultaty kontroli obejmują faktyczne albo potencjalne finansowe lub sprawozdawcze skutki nieprawidłowości w związku z prowadzonym postępowaniem kontrolnym, a także korzyści finansowe, jakie uzyskane zostały lub zostaną w wyniku przedsięwzięć będących wynikiem tego postępowania.

komórek organizacyjnych MRiRW niewchodzących w skład struktury IZ – określonej w OSZiK. Stwierdzono również rozbieżności pomiędzy wielkością wskaźników określonych w Programie, a ich rzeczywistą wielkością. Do końca 2010 r. nie zostały osiągnięte ustalone w Programie wskaźniki dla osi priorytetowej 1²⁸. Stopień realizacji poszczególnych wskaźników wskazuje, że istnieje zagrożenie iż określone cele nie zostaną osiągnięte do końca 2013 r., tj. do zakończenia realizacji Programu.

2. Oddziały regionalne ARiMR w trakcie weryfikacji wykonywania przez wnioskodawców zawodu rybaka, po otrzymaniu pomocy ze środka 1.5. – operacji dotyczących wcześniejszych emerytur oraz utraty miejsca pracy na statku rybackim, korzystały przede wszystkim z dokumentów przedstawianych przez wnioskodawców. W ocenie NIK ARiMR nie podejmowała w tym zakresie wystarczających działań. Ustalenia kontroli wskazują, że oddziały ARiMR nie podejmowały niezbędnej współpracy z podmiotami posiadającymi informacje o osobach wykonujących zawód rybaka oraz na brak w oddziałach pełnej informacji w tym zakresie²⁹.

3. Mimo upływu 4 lat od początku okresu programowania 2007-2013, LGR - odpowiedzialne za wybór projektów finansowanych z osi priorytetowej 4 - w niewielkim zakresie wdrożyły operacje przewidziane do realizacji przez beneficjentów końcowych³⁰. Realizacja tej osi

²⁸ Wskaźniki: *redukcja potencjału floty przez trwałe zaprzestanie działalności; stopień modernizacji floty rybackiej; moc wymienionych silników i zmniejszanie mocy (kW); liczba przeszkolonych rybaków oraz liczba miejsc pracy stworzonych lub utrzymanych.*

²⁹ W toku kontroli uzyskano na podstawie art. 29 pkt 2 lit. f ustawy o NIK informacje z: Urzędów Morskich, 8 Kapitanatów Portu, Okręgowych Inspektoratów Rybołówstwa Morskiego, Zakładu Ubezpieczeń Społecznych oraz Morskiego Oddziału Straży Granicznej w Gdańsku.

³⁰ Końcowymi beneficjentami projektów będą społeczności rybackie; zatrudnieni w sektorze rybackim lub ci, którzy poprzez swoją pracę mają związek z sektorem;

jest bardzo ważna dla społeczności lokalnych, jej głównymi celami są: minimalizacja zaniku sektora rybackiego, przestawienie zatrudnienia w kierunku działalności poza sektorem rybackim oraz poprawa jakości życia w społecznościach rybackich.

Wyniki kontroli wskazują na konieczność podjęcia działań przez:

1) Ministra RiRW w celu:

- zaktualizowania Programu Operacyjnego „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013” oraz dokumentów związanych z jego wdrażaniem i realizacją,

społeczności lokalne, publiczne lub prywatne organizacje zaangażowane w lokalny rozwój wybranego obszaru.

- dokonania przeglądu i aktualizacji wskaźników realizacji Programu,
 - doprecyzowania obowiązujących przepisów, w celu umożliwienia ARiMR przeprowadzania efektywnej weryfikacji wykonywania zawodu rybaka przez beneficjentów.
- 2) Prezesa ARiMR w celu podjęcia współpracy z podmiotami posiadającymi informacje o osobach wykonujących zawód rybaka.
- 3) Ministra RiRW, samorządy województw i LGR, w celu zintensyfikowania prac na rzecz optymalnego wykorzystania środków finansowych zaplanowanych w osi priorytetowej 4.

Wnioski pokontrolne wynikające z ustaleń kontroli omówiono w rozdziale 4.2.

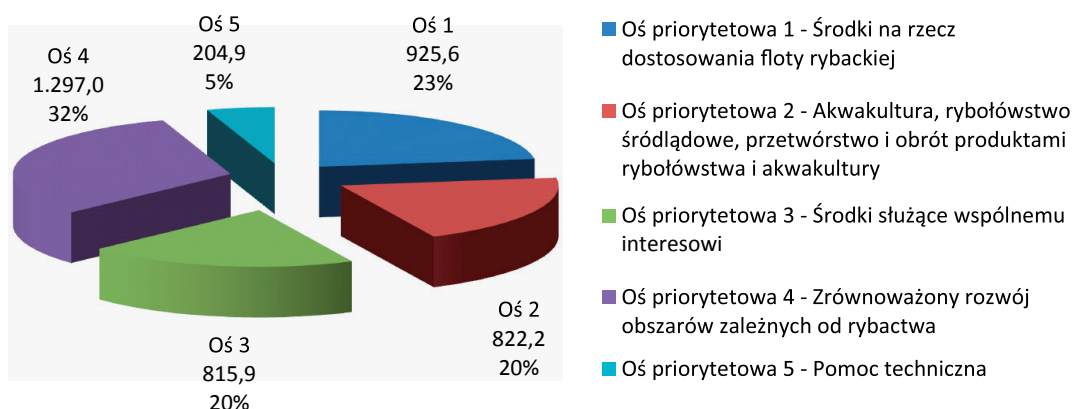
3.1 Wykorzystanie środków finansowych na realizację PO RYBY 2007-2013

Na realizację osi priorytetowych objętych kontrolą (1, 4 i 5) przewidziano środki finansowe w łącznej kwocie 2.427,5 mln zł (587,3 mln euro),

z tego wkład z EFR 1.820,6 mln zł (440,5 mln euro) oraz wkład krajowy 606,9 mln zł (146,8 mln euro). Wysokość limitów środków finansowych na poszczególne osie priorytetowe zawarte w Programie przedstawia wykres 2.

Wykres nr 2

Wysokość limitów środków finansowych na osie priorytetowe zawarte w PO RYBY 2007-2013 (w mln zł)

Według informacji³¹ z wdrażania PO RYBY 2007-2013 sporządzonej na dzień 31 grudnia 2011 r., w ramach osi priorytetowej 1 złożono 6.523 wniosków o dofinansowanie na łączną kwotę 753,3 mln zł (81,4% środków przewidzianych dla tej osi), podpisano 4.184 umowy (decyzje) na kwotę 503,3 mln zł (54,4% limitu) oraz wypłacono 452,7 mln zł (48,9% limitu).

W ramach osi priorytetowej 4, na dzień 31 grudnia 2011 r. złożono 789 wniosków o do-

finansowanie na kwotę 213,9 mln zł (16,5% limitu zaplanowanych środków w Programie), podpisano 83 umowy na kwotę 32,3 mln zł (2,5% limitu) oraz dokonano płatności na kwotę 21,4 mln zł (1,6% limitu).

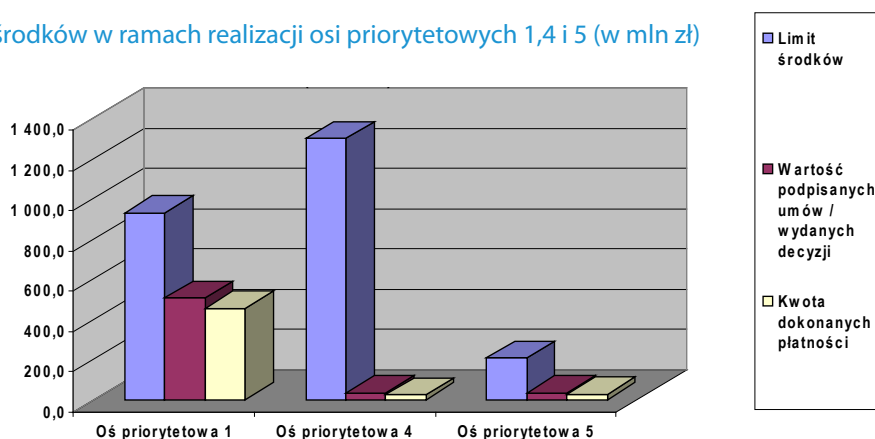
Według stanu na 31.12.2011 r. złożono 75 wniosków o dofinansowanie w ramach osi priorytetowej 5 na wartość 39,4 mln zł (19,2% limitu dla tego środka), zawarto 32 umowy na kwotę 32,3 mln zł (15,8% limitu) oraz wypłacono beneficjentom 26,3 mln zł (12,8% limitu).

Wykorzystanie środków w ramach realizacji osi priorytetowych 1, 4 i 5 - na dzień 31.12.2011 r. - przedstawia wykres 3.

³¹ Informacja o postępach wdrażania PO RYBY 2007-2013 (na dzień 31 grudnia 2011 r.), udostępniona na stronie internetowej MRIRW pod adresem: http://www.bip.minrol.gov.pl/FileRepozytory/FileRepozytoryShowImage.aspx?item_id=43542

Wykres nr 3

Wykorzystanie środków w ramach realizacji osi priorytetowych 1,4 i 5 (w mln zł)

Największą wartość pomocy wypłacono ze środka 1.2. *Pomoc publiczna z tytułu tymczasowego zaprzestania działalności połowowej*³². Według stanu na 31 grudnia 2011 r. złożono 3.123 wnioski o dofinansowanie na kwotę 307,1 mln zł (96,1% limitu środków zaplanowanych dla tego środka). Do końca 2011 r. wypłacono w ramach realizacji tego środka 289,0 mln zł (90,4% limitu).

³² W 2008 r. w ramach środka 1.2. podpisywano umowy bez składania wniosków o dofinansowanie.

Najniższe wykorzystanie zaplanowanej kwoty stwierdzono w ramach realizacji środka 4.2. *Wsparcie na rzecz współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej*. Według stanu na 31 grudnia 2011 r. dokonano 4 płatności na kwotę 0,6 mln zł, co stanowiło 0,5% ze 130,2 mln zł przewidzianych do wykorzystania.

Liczbę i kwotę złożonych wniosków, zawartych umów oraz dokonanych płatności w ramach realizacji osi priorytetowych 1, 4 i 5 - do końca 2011 r. - przedstawia tabela Nr 1.

Tabela nr 1

Wykorzystanie środków w ramach realizacji osi priorytetowych 1,4 i 5 (w mln zł)

	Limit środków (mln zł)	Wnioski			Umowy			Płatności		
		liczba	kwota (mln zł)	% (4:2)	liczba	kwota (mln zł)	% (7:2)	liczba	kwota (mln zł)	% (10:2)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
oś priorytetowa 1	925,6	6 523	753,3	81,4	4 184	503,3	54,4	12 725	452,7	48,9
środek 1.1. ^a	217,5	93	144,5	66,4	73	116,3	53,5	69	114,3	52,6
środek 1.2. ^b	319,7	3 123	307,1	96,1	2 897	292,6	91,5	5 924	289,0	90,4
środek 1.3. ^c	250,5	568	59,2	23,6	367	33,2	13,3	300	22,5	9,0
środek 1.4. ^d	32,1	52	38,8	120,9	309	16,9	52,6	165	9,3	29,0
środek 1.5. ^e	105,8	2 687	203,7	192,5	538	44,3	41,9	6 267	17,6	16,6
oś priorytetowa 4	1 297,0	789	213,9	16,5	83	32,2	2,5	87	21,4	1,6
środek 4.1. ^f	1 167,3	750	205,9	17,6	77	31,5	2,7	83	20,8	1,8
środek 4.2. ^g	129,7	39	8,0	6,2	6	0,7	0,5	4	0,6	0,5
oś priorytetowa 5	204,9	75	39,4	19,2	32	32,3	15,8	19	26,3	12,8

^a *Pomoc publiczna z tytułu trwałego zaprzestania działalności połowowej.*

^b *Pomoc publiczna z tytułu tymczasowego zaprzestania działalności połowowej. W 2008 r. w ramach środka 1.2. podpisywano umowy bez składania wniosków o dofinansowanie.*

^c *Inwestycje na statkach rybackich i selektywność.*

^d *Rybołówstwo przybrzeżne.*

^e *Rekompensaty społeczno-ekonomiczne w celu zarządzania krajową flotą rybacką. Pomoc dotycząca również zobowiązań zakontraktowanych w ramach SPO „Rybołówstwo i przetwórstwo ryb 2004-2006” w wysokości 6,5 mln zł.*

^f *Rozwój obszarów zależnych od rybactwa.*

^g *Wsparcie na rzecz współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej.*

3.2 Wykorzystanie środków finansowych na realizację osi priorytetowej 1 - Środki na rzecz dostosowania floty rybackiej

3.2.1. Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa wdrożyła niezbędne procedury zarządzania oraz kontroli zadań wykonywanych w ramach realizacji osi priorytetowej 1.

Z objętych badaniem 310 wniosków o dofinansowanie, 79 (25,5%) oddziały regionalne ARiMR rozpoznały po upływie 3-miesięcznego terminu określonego w § 40 ust. 1 rozporządzenia MRiRW z 26.06.2009 r.³³ W większo-

³³ Do 8,5 miesiąca po terminie złożenia wniosku o dofinansowanie.

ści przypadków przekroczenie terminu związane było z uzyskaniem opinii IZ dotyczącej zastosowania w I półroczu 2010 r. właściwego obrachunkowego kursu wymiany euro. Z powodu nieopublikowania kursu przez KE w dniu 2 stycznia 2010 r., tj. w dniu określonym w rozporządzeniu MRiRW z 26.06.2009 r., ARiMR 7.01.2010 r. wystąpiła do MRiRW o wskazanie sposobu jego wyznaczania. Odpowiedź przekazano po upływie 2 miesięcy (w piśmie z 24.03.2010 r.), co związane było m.in. z działaniami MRiRW podjętymi w celu nowelizacji rozporządzenia (dokonano jej 18.03.2010 r.³⁴). Pozostałymi przyczynami przedłużania terminu rozpatrzenia wniosków było: uzyskanie interpretacji IZ, dotyczącej kryteriów przyznania pomocy³⁵ oraz wpływ w krótkim czasie dużej ilości wniosków o dofinansowanie. W wyniku kontroli NIK ARiMR podjęła działania w celu usprawnienia procesu rozpatrywania wniosków o dofinansowanie, m.in. ustalając Departamentowi Wsparcia Rybołówstwa ARiMR oraz oddziałom regionalnym, terminy przekazywania autoryzowanych zleceń płatności.

W 3 sprawach (z 79), wbrew postanowieniom § 40 ust. 2 rozporządzenia MRiRW z 26.06.2009 r., nie poinformowano wnioskodawców o wydłużeniu terminu rozpatrywania wniosków. Pracownicy ARiMR po otrzymaniu dodatkowych dokumentów niezbędnych dla prawidłowego rozpatrzenia sprawy, nie przedłużyli terminów załatwienia spraw.

3.2.2. We wszystkich kontrolowanych oddziałach regionalnych ARiMR stwierdzono naru-

szczenia zasad przyznawania pomocy z osi priorytetowej 1.

OR ARiMR w Szczecinie wydatkował z naruszeniem przepisów rozporządzenia MRiRW z 26.06.2009 r. kwotę pomocy w wysokości 138.060 zł:

- *badanie wszystkich 25 decyzji na łączną kwotę 46.681.080 zł dotyczących przyznania pomocy ze środka 1.1., wykazało w jednej z nich³⁶ nieprawidłowe zwiększenie o 10% (tj. o 19.261 zł) pomocy z tytułu przekwalifikowania statku rybackiego na działalność niedochodową niezwiązaną z rybołówstwem. Zgodnie z § 5 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia MRiRW z 26.06.2009 r., pomoc przyznana w 2010 r. należało zmniejszyć o 5 %, tj. o kwotę 9.631 zł. Według wyjaśnień Zastępcy Dyrektora Oddziału, pomoc zawyżono o kwotę 28.892 zł, kierując się treścią ww. przepisu w wersji obowiązującej do 13.08.2009 r. Wskutek ww. działań wystąpiła szkoda w ogólnym budżecie Unii Europejskiej w kwocie 21.669 zł.*
- *w 2 spośród 20 zbadanych umowach o dofinansowanie ze środka 1.3., uznano prowadzoną przez wnioskodawców działalność za rybactwo przybrzeżne na niewielką skalę. Zgodnie z dokumentacją zgromadzoną w sprawie, statki rybackie wyposażono w narzędzia połowowe ciągnięte wymienione w tabeli 3 załącznika I do rozporządzenia Komisji (WE) nr 26/2004 z dnia 30 grudnia 2003 r. dotyczącego rejestru statków rybackich Wspólnoty³⁷, z tego powodu nie mieściły się one w definicji ww. działalności określonej w art. 26 ust. 1 rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006. Wartość pomocy zwiększono o łączną kwotę 4.952 zł. W związku ze stanowiskiem oddziału, zgodnie z którym w dokumentacji złożonej przez rybaków nieprawidłowo wymieniono wyposażenie w kategorii narzędzi połowowych ciągniętych, w obu przypadkach wnioskodawcy wystąpili do właściwych organów o zmianę zapisów. Wskutek ww. działań wystąpiła potencjalna szkoda w ogólnym budżecie Unii Europejskiej³⁸ w kwocie 3.714 zł.*

³⁴ Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 marca 2010 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania, wypłaty i zwracania pomocy finansowej na realizację środków objętych osią priorytetową 1 - Środki na rzecz dostosowania floty rybackiej, zawartą w programie operacyjnym „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013” (Dz. U. Nr 43, poz. 249) – weszło w życie z dniem 27 marca 2010 r.

³⁵ Dotyczące m.in. zasad ustalania czasu zatrudnienia wnioskodawcy przed trwałym zaprzestaniem wykonywania zawodu rybaka.

³⁶ Decyzja DEC/28/OR16-61700-OR1600027/09/10 z 16.04.2010 r., na podstawie której 16.08.2010 r. wypłacono beneficjentowi pomoc w kwocie 211.872,35 zł, tj. zawyżoną o kwotę 28.892 zł.

³⁷ Dz.U. UE L 5 z 9.01.2004 r. s. 25.

³⁸ Środki finansowe Wspólnoty, które mogły zostać wypłacone z jakimkolwiek naruszeniem przepisów prawa wspólnotowego lub krajowego w związku z finansowaniem nieuzasadnionego wydatku, gdyby nieprawidłowość ta nie została wykryta.

Dyrektor OR ARiMR w Szczecinie, w odpowiedzi na wniosek pokontrolny NIK, poinformował o wykreśleniu z dokumentacji narzędzi połowowych ciągnionych.

- nieprawidłowe naliczenie pomocy stwierdzono w 23 decyzjach (z 28 badanych), przyznających pomoc na realizację operacji 1.5.4. dotyczącej wcześniejszych emerytur³⁹. Okres za który naliczono pomoc, tj. od dnia złożenia przez wnioskodawców poprawnego i kompletnego wniosku o dofinansowanie, obejmował również czas wykonywania przez wnioskodawców zawodu rybaka. Zgodnie z § 21 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia MRiRW z 26.06.2009 r. pomoc przyznaje się osobie, która trwale zaprzestała wykonywania zawodu rybaka. Wartość pomocy zawyżono o łączną kwotę 104.216 zł, tj. 4,2% wartości dofinansowania udzielonego w 23 decyzjach na kwotę 2.489.669 zł. Wskutek ww. działań wystąpiła szkoda w ogólnym budżecie Unii Europejskiej w kwocie 78.162 zł.

NIK sformułowała wnioski o wyegzekwowanie kwot nadmiernie wypłaconej pomocy z osi priorytetowej 1.

OR ARiMR w Olsztynie z powodu zastosowania nieprawidłowego kursu euro, zaniżył przyznaną 2 beneficjentom pomoc o kwotę o 2.322 zł.

Na wniosek NIK, oddział skorygował i wypłacił kwotę dofinansowania.

OR ARiMR w Gdyni, w 9 sprawach (spośród 30 badanych) przyznał pomoc w wysokości 1.410,0 tys. zł, mimo że nie zostały zdeponowane przez rybaków specjalne zezwolenia połowowe we właściwym inspektoracie rybołówstwa morskiego lub zdeponowano je jedynie na część wykazanego we wniosku okresu tymczasowego zaprzestania działalności połowowej. Obowiązujące w czasie złożenia i rozpatrywania wniosków o dofinansowanie rozporządzenie MRiRW z 26.06.2009 r. (w wersji znowelizowanej z dniem 27.03.2010 r. – w części I pkt 2 ppkt 8) przewidywało konieczność przedstawienia zaświadczenia o złożeniu oryginału specjalnego zezwolenia połowowego, przy czym zaświadczenie to powinno poświadczać złożenie zezwolenia na cały okres wykazanego tymczasowego zaprzestania działalności połowowej. W kwestionowanych sprawach rozpoczęcie tymczasowego zaprzestania działalności nastąpiło przed nowelizacją ww. rozporządzenia, a armatorzy mogli nie posiadać wiedzy o planowanych zmianach w rozporządzeniu. Możliwość udzielenia pomocy przez od-

dział na podstawie przepisów poprzednio obowiązujących (sprzed nowelizacji), tj. po przedstawieniu wyłącznie zaświadczenia o nieprowadzeniu działalności połowowej, potwierdzona została przez IZ. Wskazała ona na zgodność takiego działania ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem pomocy oraz zasadami współżycia społecznego. W 4 sprawach (decyzje na łączną kwotę 359,0 tys. zł) oddział zwiększył pomoc armatorom – o kwotę 11,0 tys. zł na każdą osobę – którzy zawarli umowy o pracę ze współarmatorami (właścicielami lub współwłaścicielami), jednak fakt pracy ww. osób nie został udokumentowany w sposób przewidziany w § 10 ust. 3 pkt 2 rozporządzenia MRiRW z 26.06.2009 r., tj. wyciągiem pływania potwierdzonym przez właściwy urząd morski oraz dokumentem potwierdzającym opłacenie składek na ubezpieczenie społeczne.

3.2.3. W OR ARiMR w Szczecinie oraz w OR ARiMR w Gdyni stwierdzono nieprawidłowości polegające na udzieleniu pomocy ze środka 1.5. niezgodnie z kryteriami ustalonymi przez KM oraz ze środka 1.2. niezgodnie z celami pomocy przyznawanej w ramach EFR:

- w 2010 r. w 3 przypadkach (4,8% spośród 62 zbadanych spraw), pomoc z operacji dotyczącej wcześniejszych emerytur w ramach środka 1.5. Rekompensaty społeczno-gospodarcze w celu zarządzania krajową flotą rybacką na kwotę 88.001 zł⁴⁰, przyznano na podstawie § 22 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia MRiRW z 26.06.2009 r. beneficjentom, którzy nie przepracowali 15 lat w zawodzie rybaka. Było to niezgodne z uchwałą km z dnia 27.01.2010 r., podwyższającą minimalny staż pracy w zawodzie rybaka uprawniający do uzyskania pomocy z 10 do 15 lat. Zgodnie z art. 10 ust. 3 ustawy o wspieraniu sektora rybackiego wniosek o dofinansowanie jest oceniany zgodnie z kryteriami wyboru operacji przyjętymi przez KM. Minister RiRW z dniem 3 czerwca 2011 r.⁴¹, tj. po 17 miesiącach, znowelizował w tym zakresie swoje rozporządzenie z dnia 26 czerwca 2009 r. Natomiast obowiązek uwzględniania przy udzielaniu pomocy ze środków EFR kryteriów wyboru określonych

⁴⁰ Kwota dotyczy OR ARiMR w Szczecinie.

⁴¹ Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 3 czerwca 2011 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania, wypłaty i zwrotu pomocy finansowej na realizację środków objętych osią priorytetową 1 – Środki na rzecz dostosowania floty rybackiej, zawartą w programie operacyjnym "Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013" (Dz. U. Nr 129, poz. 745) - obowiązujące od dnia 29 czerwca 2011 r.

³⁹ Operacja dotycząca wcześniejszych emerytur w ramach środka 1.5. Rekompensaty społeczno-gospodarcze w celu zarządzania krajową flotą rybacką.

przez KM wynika z art. 55 ust. 3 rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006. W ocenie NIK pomoc przyznana niezgodnie z uchwałą Komitetu Monitorującego nie spełniała warunku kwalifikowalności. Wskutek ww. działań wystąpiła potencjalna szkoda w ogólnym budżecie Unii Europejskiej⁴² w kwocie 66.000 zł.

- w 14 przypadkach (spośród 91 badanych) pomoc ze środka 1.2. wypłacono niezgodnie z celami w ramach EFR określonymi w art. 4 rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006. ARiMR zwiększała wartość pomocy w wyniku zawarcia przez beneficjentów - w trakcie nieprowadzenia przez nich działalności - nowych umów o pracę z rybakami. Obejmowano nimi okres zaprzestania działalności połowowej wskazanej we wniosku o dofinansowanie. ARiMR przyznawała również wyższą pomoc w wyniku zwiększenia w tym okresie wymiaru czasu pracy rybaków. W obowiązujących przepisach nie był uregulowany sposób rozstrzygania spraw w takich sytuacjach. Minister RiRW w zgłoszonych 8.12.2011 r. zastrzeżeniach do wystąpienia pokontrolnego, wniósł o wykreślenie wniosku dotyczącego podjęcia działań zmierzających do określenia zasad uzyskiwania pomocy finansowej z tytułu zatrudnienia w okresie zaprzestania działalności połowowej nowych pracowników lub zwiększenia wymiaru czasu pracy. W uzasadnieniu podał, że rok 2011 był ostatnim rokiem wdrażania środka 1.2. Zgodnie z informacją przedstawioną na stronie internetowej ARiMR⁴³, w okresie od 1.01-31.01.2012 r. kontynuowano nabór wniosków w zakresie ww. środka.

3.2.4. W decyzjach i umowach o przyznaniu pomocy finansowej, oddziały regionalne ARiMR ujmowały wymagane elementy, określone w Kpa i rozporządzeniu MRiRW z 26.06.2009 r. Nieprawidłowości formalne stwierdzono w 2 oddziałach regionalnych:

- w 14 decyzjach (spośród 20 badanych) wydanych przez OR ARiMR w Gdyni przyznających pomoc publiczną z tytułu trwałego zaprzestania działalności połowowej (środek 1.1.), wskazane terminy wykreślenia statków z rejestru statków rybackich (terminy wcześniejsze niż 6 miesięcy po dniu wydania decyzji), nie uwzględniały terminu złomowania statku, co było niezgodne z § 2 ust. 4 ww. rozporządzenia.

Przyczyną nieprawidłowości była niewłaściwa interpretacja przepisu,

- w 5 decyzjach (spośród 55 badanych) wydanych przez OR ARiMR w Olsztynie w pouczeniu omyłkowo wskazano niewłaściwy oddział do którego przysługiwało złożenie odwołania, tj. OR ARiMR w Szczecinie. Przyczyną była niedostateczna weryfikacja dokumentu.

3.2.5. W obowiązujących przepisach nie określono mechanizmów zapewniających skuteczną kontrolę prawidłowości wypłaty pomocy ze środka 1.5. – operacji dotyczących wcześniejszych emerytur oraz utraty miejsca pracy na statku rybackim. Zaprzestanie przez beneficjentów wykonywania zawodu rybaka, oddziały regionalne ARiMR weryfikowały na podstawie dokumentacji dostarczanej przez wnioskodawców. W badanym okresie nie przeprowadzono żadnej kontroli bezpośrednio u beneficjenta. Zaprzestanie wykonywania zawodu rybaka jest warunkiem udzielenia pomocy i jej wypłaty w całym okresie na jaki została przyznana. Z kontroli NIK wynika, że niektórzy beneficjenci mogli powrócić do wykonywania zawodu rybaka, co zgodnie z § 22 ust. 3 i 4 oraz § 24 rozporządzenia MRiRW z 26.06.2009 r. powinno skutkować zwrotem pomocy wypłaconej w nienależnej wysokości.

Na przykład w wyniku kontroli OR ARiMR w Szczecinie stwierdzono⁴⁴, że spośród 80 podmiotów objętych badaniem, 4 beneficjentów podlegało po wypłacie pomocy ubezpieczeniom społecznym lub ubezpieczeniu zdrowotnemu z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej dotyczącej rybołówstwa⁴⁵. W 3 przypadkach⁴⁶ zamustrowanie beneficjentów na statkach rybackich po wypłacie pomocy (m.in. na stanowisku II szypra i starszego rybaka), potwierdził Morski Oddział Straży Granicznej w Gdańsku. Z udzielonych wyjaśnień wynikało, że pracownicy oddziału ARiMR nie posiadali instrumentów, umożliwiających zweryfikowanie powrotu beneficjenta do wykonywania zawodu rybaka.

⁴² Patrz przypis 38.

⁴³ <http://www.arimr.gov.pl/pomoc-unijna/po-ryby-2007-2013/ogloszenia-o-naborach-wnioskow-o-dofinansowanie.html>.

⁴⁴ Między innymi na podstawie informacji uzyskanych z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych oraz Morskiego Oddziału Straży Granicznej w Gdańsku.

⁴⁵ Pomoc udzielona w łącznej kwocie 281.284 zł.

⁴⁶ Pomoc udzielona w łącznej kwocie 164.501 zł.

Według otrzymanych w toku kontroli informacji⁴⁷, większość urzędów morskich oraz okręgowych inspektoratów rybołówstwa morskiego (12 z 14) nie gromadziło i nie przetwarzało danych o osobach zatrudnianych na statkach rybackich. Morski Oddział Straży Granicznej w Gdańsku, który potwierdził przypadki zamustrowania beneficjentów na statkach rybackich po otrzymaniu pomocy, nie prowadzi systematycznej kontroli w tym zakresie. Stwierdzono również przypadek odmowy udzielenia informacji oddziałowi regionalnemu ARiMR, przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych. W wyniku kontroli NIK, OR ARiMR w Szczecinie podjął działania zmierzające do ustalenia, czy w ww. przypadkach beneficjenci nie naruszyli obowiązku zaprzestania wykonywania zawodu rybaka.

3.2.6. Sposób zorganizowania w ARiMR postępowania związanego z realizacją płatności i nadzoru nad nim, nie wykluczył przypadków wypłaty pomocy po upływie terminów określonych w § 6 ust. 1 rozporządzenia MRiRW z 28.08.2009 r., czy też terminów zawartych w wydanych decyzjach przyznających pomoc lub umowach podpisanych z beneficjentami. Przekroczenie terminów stwierdzono w przypadku środków 1.1., 1.2. i 1.5. Przyczyną niedotrzymania wymaganych terminów była m.in. duża liczba wniosków złożonych od uruchomienia naboru wniosków w czerwcu 2009 r. do czerwca 2010 r.

Na przykład w 8 zrealizowanych płatnościach przez ARiMR na kwotę 16.848,2 tys. zł w ramach środka 1.1. (spośród 61 badanych płatności na łączną kwotę 107.117,2 tys. zł) pomoc wypłacono od 1 do 23 dni po upływie wymaganego terminu (od 61 do 83 dni od daty złożenia poprawnie wypełnionego wniosku).

3.2.7. Minister RiRW nie był informowany przez ARiMR o wszystkich przypadkach nieprawidłowości związanych z realizacją Programu, mimo obowiązku określonego w porozumieniu z 3 listopada 2008 r.⁴⁸ (§ 2 pkt 4) i umowie

z 26 czerwca 2009 r. (§ 10 ust. 2). W kontrolowanym okresie, ARiMR sporządziła i przekazała tylko 1 raport kwartalny o nieprawidłowościach. Zawarto w nim informację o naruszeniu przepisów prawa wspólnotowego na kwotę 56.820 zł (15.053,65 euro)⁴⁹, które polegało na nieprzedstawieniu przez beneficjenta wymaganych dokumentów potwierdzających nieprowadzenie połowów w terminie, którego dotyczyła udzielona pomoc. Natomiast przeprowadzona przez NIK kontrola dokumentacji 3 postępowań windykacyjnych⁵⁰, spośród 19 prowadzonych przez ARiMR w ramach środka 1.2.⁵¹, wykazała, że we wszystkich sprawach nie złożono dokumentów świadczących o nieprowadzeniu połowów. Przyczyną naruszenia obowiązku było nieprzekazanie przez oddziały regionalne ARiMR do Centrali ARiMR informacji o wystąpieniu nieprawidłowości.

3.3 Wykorzystanie środków finansowych na realizację osi priorytetowej 4 - Zrównoważony rozwój obszarów zależnych od rybactwa

3.3.1. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi wybrało 48 LGR do realizacji lokalnych strategii (LSROR), z tego 26 w wyniku pierwszego naboru zakończonego 14.10.2010 r. i 22 w drugim naborze zakończonym w dniu 29 lipca 2011 r., tj. po ponad 2 latach od wejścia w życie ustawy o wspieraniu sektora rybackiego. Kontrola pierwszego naboru wykazała, że przeprowadzono go z zachowaniem obowiązujących

zadań i obowiązków Instytucji Zarządzającej w zakresie środka 1.2.

⁴⁹ Pomoc udzielona na podstawie umowy nr 00370-61701-OR1100370/08 z 27 listopada 2008 r. z tytułu tymczasowego zaprzestania połowów (środek 1.2.)

⁵⁰ Pomoc w łącznej kwocie 178,7 tys. zł udzielona na podstawie umów: 00260-61701-OR1600260/08 z 15 grudnia 2008 r. - 56.820 zł, 00280-61701-OR1600280/08 z 17 grudnia 2008 r. - 56.820 zł i 00281-61701-OR1600281/08 z 17 grudnia 2008 r. - 65.040 zł.

⁵¹ Dotyczących odzyskania pomocy wypłaconej z tytułu tymczasowego zaprzestania połowów w 2008 r., o jednostkowej wartości przekraczającej równowartość 10,0 tys. euro.

⁴⁷ Informacje na podstawie art. 29 pkt 2 lit. f ustawy o NIK uzyskano od: 3 Urzędów Morskich (w Słupsku, Szczecinie i Gdyni), 8 Kapitanatów Portu (w Kołobrzegu, Darłowie, Łebie, Ustce, Szczecinie, Dziwnowie, Świnoujściu i Trzebieży) oraz 3 Okręgowych Inspektoratów Rybołówstwa Morskiego).

⁴⁸ Porozumienie zawarte 3 listopada 2008 r. na podstawie którego Minister RiRW powierzył ARiMR realizację

procedur, jednak po upływie ponad 6 miesięcy od daty zakończenia składania wniosków przez LGR. Według wyjaśnień zastępcy dyrektora Departamentu Rybołówstwa MRiRW, przekroczenie 3-miesięcznego terminu ogłoszonego przez MRiRW, spowodowane było m. in. złożeniem przez wnioskodawców niepełnej i obszernej dokumentacji konkursowej, która wymagała uzupełnień lub wyjaśnień.

3.3.2. Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia wdrażanie przez samorządy 3 województw⁵² osi priorytetowej 4 Programu.

Uchybienia stwierdzono tylko w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Zachodniopomorskiego, gdzie wbrew przepisowi § 4 ust. 1 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 września 2009 r. w sprawie warunków i sposobu wykonywania zadań instytucji zarządzającej przez samorząd województwa⁵³, nie prowadzono w formie papierowej wymaganych rejestrów. Ponadto w przekazanym do MRiRW sprawozdaniu za 2009 r. z realizacji osi priorytetowej 4 ujęto nieaktualne kwoty.

W pozostałym zakresie skontrolowane samorządy wywiązały się z obowiązków wynikających z przepisów ww. rozporządzenia. Dotyczyły one informowania o Programie, w tym o zasadach i trybie przyznawania pomocy z osi priorytetowej 4 oraz przekazania do Ministra RiRW planów kontroli i rocznych planów wydatków na lata 2010 r. i 2011 r. Z powodu podpisania przez Ministra RiRW pierwszych umów o warunkach i sposobie realizacji LSROR w październiku i listopadzie 2010 r., w skontrolowanych urzędach złożono tylko 10 wniosków o dofinansowanie⁵⁴. Wnioski te nie zostały rozpatrzone przed zakończeniem kontroli NIK w tych urzędach.

3.3.3. Skontrolowane LGR (6⁵⁵ z 26 wybranych w pierwszym konkursie), posiadały struktury organizacyjne przewidziane w art. 16 ust. 1 pkt 4 ustawy o wspieraniu sektora rybackiego, tj.: walne zgromadzenia członków, zarządy i organy kontroli wewnętrznej, a także komitety, do których wyłącznej właściwości należy wybór operacji, które mają być realizowane w ramach opracowanej lokalnej strategii (LSROR). Do dnia zakończenia kontroli NIK skontrolowane LGR nie rozpoczęły m. in. działań związanych z konkursami na wybór operacji przewidzianych do przeprowadzenia w 2010 r. (III i IV kwartale). Złożone w IP wnioski o dofinansowanie dotyczyły przede wszystkim funkcjonowania LGR.

Nieprawidłowości stwierdzono w toku kontroli 3 stowarzyszeń, polegały one na:

- pełnieniu funkcji w organach LGR przez osoby nieposiadające mandatów do reprezentowania członków stowarzyszenia, z powodu ich wygaśnięcia, tj.:
 - w Darłowskiej LGR właściwego umocowania nie posiadały 2 osoby, tj. pełniącą funkcję członka Zarządu do reprezentowania Gminy Sławno, a osoba pełniącą funkcję członka Komitetu do reprezentowania Powiatu Sławieńskiego,
 - w LGR „Pradolina Łeby”, członek Zarządu nie posiadał umocowania do reprezentowania Stowarzyszenia Łebscy Rybacy, 2 członków Komitetu nie posiadało umocowania do reprezentowania Powiatu Lęborskiego i Gminy Cewice, a członek Komisji Rewizyjnej umocowania do reprezentowania Gminy Łęczyce,
 - w Słowińskiej LGR, członek Zarządu nie posiadał umocowania do reprezentowania Gminy Kępice,
- niedopełnieniu obowiązku wniesienia składek członkowskich w 2 LGR na łączną kwotę 9.059 zł, mimo upływu wymaganego terminu, co zgodnie z postanowieniami Statutów

⁵² Kontrolą NIK objęto: Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego, Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego oraz Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

⁵³ Dz. U. Nr 162, poz. 1291.

⁵⁴ 3 wnioski wpłynęły do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego oraz 7 wniosków do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego.

⁵⁵ Kontrolą NIK objęto: Słowińską Grupę Rybacką, LGR „Pradolina Łeby”, LGR „Zalew Szczeciński”, Darłowska LGR w dorzeczu Wieprzy, Grabowej i Unieści, Stowarzyszenie Północnokaszubska LGR oraz LGR „Rybacka Brać Mierzei”.

LGR, powinno skutkować skreśleniem z listy członków:

- 68 członków Darłowskiej LGR (49,6% ze 137), nie zapłaciło składek członkowskich za 2010 r. na łączną kwotę 7.800 zł. Pomimo nie wpłaconych składek, Zarząd LGR nie pozbawił ich członkostwa w stowarzyszeniu, co było niezgodne z § 15 ust. 1 i 2 pkt 5 i § 30 ust. 5 Statutu,
- 27 członków Słowińskiej LGR (26,2% ze 103), nie zapłaciło składek za 2009 r. i I kwartał 2010 r. w łącznej kwocie 1.259 zł. Brak pozbawienia członkostwa ww. podmiotów w LGR, stanowiło naruszenie § 11 ust. 1 lit. c Statutu.

3.4 Wykorzystanie środków finansowych na realizację osi priorytetowej 5 - Pomoc techniczna

3.4.1. Do 31.08.2011 r. nie zawarto żadnych umów i nie realizowano płatności ze środków osi priorytetowej 5. Według informacji przekazanej przez Ministra RiRW⁵⁶, od 21.09.2011 r. uruchomiono nabór wniosków o dofinansowanie ze środków tej osi⁵⁷. Na dzień 31 grudnia 2011 r. umowami objęto pomoc o wartości 32,3 mln zł (15,8% limitu dla tego środka) oraz dokonano płatności na kwotę 26,3 mln zł (12,8%).

3.4.2. W Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi NIK stwierdziła, że w sposób nieuprawniony finansowano ze środków budżetowych przeznaczonych na realizację Pomocy technicznej, koszty dotyczące działań pracowników MRiRW niewchodzących w skład struktury IZ – okre-

ślonej w OSZiK⁵⁸. Zgodnie z motywem 25 rozporządzenia Komisji nr 498/2007 OSZiK jest jednym z kluczowych dokumentów, na którym opiera się KE aby uzyskać pewność, że państwo członkowskie wykorzystuje przedmiotową pomoc finansową zgodnie ze stosowanymi zasadami koniecznymi dla ochrony interesów finansowych Wspólnoty. Przyjęcie przez KE⁵⁹ tego dokumentu, pozytywnie ocenionego przez IA, było niezbędnym warunkiem dokonania pierwszej płatności okresowej. Ze względu na wagę tego dokumentu, elementy systemu i jego opisu zostały określone przez akty wspólnotowe. Zgodnie z art. 57 ust. 1 pkt a rozporządzenia Rady (WE) 1198/2006, OSZiK zapewnia m.in. przydział funkcji w obrębie każdego podmiotu związanego z zarządzaniem i kontrolą Programu. W art. 47 w związku z art. 48 pkt b rozporządzenia 498/2007, określono obowiązek ujęcia w OSZiK m. in. schematu organizacyjnego IZ, opisu podziału zadań pomiędzy jej departamentami lub w ramach departamentów oraz orientacyjną liczbę przydzielonych stanowisk. Wymóg zgodności OSZiK w zakresie struktur organizacyjnych instytucji zaangażowanych we wdrażanie Programu ze stanem faktycznym, potwierdziła w swoim stanowisku KE⁶⁰.

Struktura i sposób funkcjonowania komórek organizacyjnych IZ, nie odpowiadały stanowi opisanemu w zaakceptowanym przez KE OSZiK, m. in. w zakresie przydziału funkcji i zadań poszczególnym komórkom organizacyjnym oraz ich pracownikom. W OSZiK określono, że zadania w zakresie IZ w MRiRW wykonywane będą przez Departament Rybołów-

⁵⁶ Informacja przekazana w piśmie nr KPK-093-2/11 z 08.12.2011 r., dotyczącym zastrzeżeń zgłoszonych przez Ministra RiRW, do ocen, uwag i wniosków zawartych w wystąpieniu pokontrolnym z dnia 30 listopada 2011 r. nr LSZ-4101-30-06/2010 P/10/170.

⁵⁷ W dniu 20 września 2011 r. opublikowano na stronie internetowej MRiRW wzór wniosku o dofinansowanie ze środków osi 5. Na dzień 5 grudnia 2011 r. złożono wnioski o dofinansowanie na ogólną wartość 38,0 mln zł (19,1 % środków przewidzianych na realizację osi priorytetowej 5), zawarto umowy lub porozumienia o wartości 31,4 mln zł (15,8 % alokacji), a beneficjenci złożyli wnioski o płatność na łączną wartość 28,1 mln zł (14,1 % alokacji). Do 5.12.2011 r. nie dokonano płatności w ramach tej osi.

⁵⁸ Minister RiRW realizując wymóg określony w art. 71 rozporządzenia Rady (WE) 1198/2006, przekazał KE w dniu 20 października 2010 r. pozytywnie zaopiniowany przez IA OSZiK.

⁵⁹ W dniu 01.12.2010 r. KE powiadomiła MRiRW o akceptacji OSZiK, tj. że został spełniony warunek dla pierwszej płatności okresowej określony w art. 82 rozporządzenia Rady (WE) 1198/2006.

⁶⁰ Stanowisko Dyrekcji Generalnej ds. Morskich i Rybołówstwa Komisji Europejskiej z dnia 29 czerwca 2011 r.

stwa (DRyb) oraz Departament Finansów (DF). Z samego opisu systemu, jak i ze *Sprawozdania z audytu zgodności* dokonanego przez IA oraz wydanej przez nią opinii wynika, iż IZ zdefiniowana w OSZiK, jako DRyb oraz DF, mogła prawidłowo wykonywać nałożone na nią zadania. Natomiast z 72 etatów sfinansowanych ze środków przeznaczonych na Pomoc techniczną (na koniec 2010 r.), 55 (76%) dotyczyło DRyb i DF, a pozostałe 17 etatów (24%) innych komórek organizacyjnych nieujętych w OSZiK. W latach 2008-2010, ze środków budżetowych przeznaczonych na realizację Pomocy technicznej, MRiRW wydatkowało łącznie 15.253.868 zł. Z tej kwoty 12.062.228 zł było kosztami poniesionymi przez DRyb i DF, a 3.191.639 zł przez pozostałe komórki organizacyjne MRiRW niewchodzące, zgodnie z OSZiK, w skład IZ.

Dyrektor Generalny (na wniosek Dyrektora Biura Pomocy Technicznej), powierzał pracownikom MRiRW wykonywanie zadań związanych z realizacją Programu, niezgodnie z założeniami organizacji IZ określonej w OSZiK. Dyrektor Generalny nie był osobą uprawnioną do zarządzania środkami PO RYBY 2007-2013, ponieważ nie wchodził w skład IZ. Zgodnie z Programem, IZ jest minister właściwy do spraw rybołówstwa, reprezentowany przez Dyrektora DRyb, odpowiadającego za jego realizację. Wykorzystanie środków budżetowych przeznaczonych na Pomoc techniczną, na pracowników niewchodzących w skład IZ, dokonywane było z przekroczeniem upoważnienia do ich wydatkowania.

W ocenie NIK środki w łącznej wysokości 3.191.639 zł poniesione na sfinansowanie kosztów związanych z wykonywaniem obowiązków służbowych przez pracowników MRiRW nieujętych w OSZiK, stanowią kwotę wydatków niekwalifikowalnych⁶¹. Wskutek ww. działań

MRiRW wystąpiła potencjalna szkoda w ogólnym budżecie Unii Europejskiej na łączną kwotę 2.393.730 zł⁶².

3.4.3. Czas pracy pracowników MRiRW – niewchodzących w skład IZ, a finansowanych w 100% lub 50% ze środków Pomocy technicznej – nie był odpowiednio udokumentowany, a także był nieweryfikowalny. Pracownicy finansowani w 100% ze środków Pomocy technicznej, którzy powinni wykonywać jedynie pracę na rzecz Programu, wykonywali również inne prace niezwiązane z realizacją Programu (np. kontrole wewnętrzne w MRiRW, obsługę informatyczną MRiRW). Procentowy udział – w jakim finansowano koszty dotyczące osób zatrudnionych w MRiRW – nie był czasem pracy faktycznego zaangażowania poszczególnych pracowników na rzecz Programu, a jedynie procentowym udziałem zadań wynikających z opisu stanowiska pracy. Zgodnie z artykułem 78 ust. 1 rozporządzenia Rady (WE) 1198/2006, *wydatki opłacone przez beneficjentów są uzasadnione opłaconymi fakturami lub dokumentami księgowymi o równorzędnej wartości dowodowej*. Zwrot kosztów powinien być oparty nie tylko na dowodach dokonanych wypłat i zakresach obowiązków wymienionych w opisach

nych w innych niż DRyb i DF komórkach organizacyjnych MRiRW, wskazał Dyrektor Departamentu Instytucji Płatniczej w Ministerstwie Finansów w piśmie z 7.11.2011 r. skierowanym do MRiRW, informując jednocześnie Dyrektora DRyb, by w *Poświadczeniu i deklaracji wydatków oraz wniosku o płatność* dotyczących osi priorytetowej 5 ująć tylko wynagrodzenia pracowników MRiRW zatrudnionych w DRyb i DF.

⁶² Wykorzystanie środków publicznych lub środków przekazanych ze środków publicznych, związanych z realizacją programów lub projektów finansowanych z udziałem środków unijnych lub zagranicznych, niezgodnie z przeznaczeniem lub z naruszeniem procedur obowiązujących przy ich wykorzystaniu, od 12 lutego 2012 r. wyczerpuje znamiona naruszenia dyscypliny finansów publicznych określone w art. 13 pkt 6 ustawy o DFP (do 11 lutego 2012 r. naruszeniem dyscypliny finansów publicznych było wykorzystanie środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej oraz innych środków pochodzących ze źródeł zagranicznych, niepodlegających zwrotowi, niezgodnie z przeznaczeniem lub niezgodnie z obowiązującymi procedurami).

⁶¹ Na niekwalifikowalność wydatków przeznaczonych na finansowanie wynagrodzeń pracowników zatrudnio-

stanowiska pracy, lecz również na odpowiednio udokumentowanych czynnościach faktycznie wykonanych na rzecz Programu. Powyższe stanowisko potwierdziła KE⁶³, stwierdzając jednocześnie, iż IZ powinna zapewnić, że czas poświęcony na realizację zadań finansowanych z EFR jest weryfikowalny na podstawie dokumentów wspierających.

3.4.4. Rolę IP i wykonywanie zadań IZ dla osi priorytetowej 5 pełniła Fundacja FAPA, na podstawie umowy zawartej 9.10.2009 r. z Ministrem RiRW. Powierzenie wykonywania roli IP dokonane zostało z naruszeniem zasady (zlecenia zadań w wyniku wyboru najkorzystniejszej oferty), zawartej w art. 162 pkt 4 ufp. Minister RiRW nie podjął czynności w celu zapewnienia i wykazania, że oferta - przedstawiona przez Fundację FAPA - była najkorzystniejsza. Minister RiRW nie określił trybu wyboru IP, warunków niezbędnych do spełnienia przez potencjalne podmioty ubiegające się o wykonywanie zadań IP, nie poinformował, ani też nie zaprosił innych jednostek sektora finansów publicznych lub fundacji⁶⁴ do przesyłania ofert w związku z możliwością ubiegania się o wykonywanie ww. zadań.

Minister RiRW nie dokonał analizy zdolności finansowej Fundacji FAPA do pełnienia roli IP. Fundacja FAPA nie posiadała środków własnych niezbędnych do realizacji powierzonych jej zadań, co w 2010 r. wymagało zaangażowania dodatkowych środków budżetowych (poza środkami przeznaczonymi na Pomoc techniczną). Na podstawie umowy z dnia 20 kwietnia 2010 r. Fundacji udzielono dotacji celowej w wysokości 750 tys. zł. Środki te przeznaczone były na wykonywanie zadań IZ w ramach realizacji osi priorytetowej 5 Pomoc techniczna, obejmujących 26 działań, w tym 11 działań dotyczących m.in. przyjmowania, oceny i weryfikacji

wniosek o dofinansowanie oraz wniosków o płatność, a także zawierania umów o dofinansowanie.

Z powodu nieudostępnienia przez Ministra RiRW do dnia 31 maja 2011 r. na stronie internetowej wzoru wniosku o dofinansowanie w ramach Pomocy technicznej⁶⁵, Fundacja FAPA nie miała możliwości realizacji ww. 11 zadań w 2010 r., tym samym nie powinna za to otrzymać „wynagrodzenia” w pełnej wysokości 750,0 tys. zł, a jedynie jego część.

Minister RiRW udzielając dotacji nie zadbał należyście o zabezpieczenie interesów budżetu państwa. W umowie dotacji nie ustalił wartości kosztów wykonania poszczególnych 26 działań, co uniemożliwiło jej rzetelne rozliczenie, uwzględniające zadania niezrealizowane przez Fundację FAPA. Do dnia 31 maja 2011 r. Minister RiRW nie podjął skutecznych działań w zakresie prawidłowego rozliczenia udzielonej dotacji, w tym nie przeprowadził pełnej kontroli wykorzystania środków, mimo że w dniu 18 stycznia 2011 r. został poinformowany przez NIK o ustaleniach kontroli wskazujących na nieprawidłowe wykorzystanie dotacji przez Fundację. Nie dopełnił tym samym obowiązku określonego w art. 175 ust. 1 pkt 2 ufp, zgodnie z którym dysponent części budżetowej sprawuje nadzór i kontrolę wykorzystania dotacji udzielonych z budżetu państwa.

Rozliczając dotację, Minister RiRW z naruszeniem art. 168 ust. 4 ufp, w decyzji z dnia 14 lutego 2011 r. uznał za wykorzystane zgodnie z przeznaczeniem środki wydatkowane na sfinansowanie tzw. kosztów stałych w wysokości 589.748,90 zł (w których ujęte były w całości koszty wynagrodzeń), mimo niezreali-

⁶³ Patrz przypis 60.

⁶⁴ O których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 3 ustawy o wspieraniu zrównoważonego sektora rybackiego, tj. fundacji których jedynym fundatorem jest Skarb Państwa.

⁶⁵ Wymóg określony w § 4 ust. 2 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 16 października 2009 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania, wypłaty i zwracania pomocy finansowej w ramach osi priorytetowej 5 – Pomoc techniczna, zawartej w programie operacyjnym „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013” (Dz.U. Nr 177, poz. 1372 ze zm).

zowania przez Fundację FAPA 11 najbardziej pracochłonnych zadań. Zgodnie z treścią ww. przepisu, wykorzystanie dotacji następuje przez zapłatę za zrealizowane zadania. Pozostałe koszty rozliczono proporcjonalnie do ilości wszystkich zleconych zadań. Określając kwotę dotacji podlegającej zwrotowi do budżetu państwa, jako wykorzystanej niezgodnie z przeznaczeniem w wysokości 52.667,55 zł, nie wykazano nieprawidłowości w jej wydatkowaniu. W uzasadnieniu decyzji nie ustalono wydatków poniesionych niezgodnie z zawartą umową. W związku z nieustaleniem w decyzji z 14.02.2011 r. wydatków poniesionych niezgodnie z zawartą umową, Fundacja FAPA złożyła wniosek z dnia 3 marca 2011 r. o ponowne rozpatrzenie sprawy. Postępowanie w tej sprawie prowadzone przez MRiRW było przewlekłe i nieskuteczne. Wniosek ten do 31 maja 2011 r. nie został rozpatrzony i dotacja nie została rozliczona. Prawidłowego rozliczenia dotacji nie zapewniły czynności kontrolne podjęte przez pracowników MRiRW w dniach 17-21.03.2011 r. W wyniku tej kontroli obejmującej wydatki na kwotę 149.544,39 zł (ok. 36% ogółu wydatków poniesionych z dotacji) wykazano, że z dotacji nie powinna być sfinansowana kwota 1.867,93 zł. Nie doprowadzono do uwzględnienia tej kwoty w wartości dotacji wydatkowanej niezgodnie z zawartą umową.

Według informacji otrzymanych po zakończeniu kontroli NIK, Fundacja FAPA 16.06.2011 r. wycofała wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy, a w dniu 22 czerwca 2011 r. złożyła wniosek o umorzenie w całości kwoty dotacji podlegającej zwrotowi do budżetu państwa. Według stanu na 8.12.2011 r. Minister RiRW przygotowywał tytuł wykonawczy w celu wyegzekwowania należności⁶⁶.

⁶⁶ Informacje uzyskane od: Dyrektora Fundacji FAPA w piśmie z 21.07.2011 r. (na podstawie art. 59 ust. 1 ustawy o NIK) oraz Ministra RiRW - w zgłoszonych 8 grudnia 2011 r. zastrzeżeniach do wystąpienia pokontrolnego.

W ocenie NIK nieprawidłowe określenie postanowień umowy dotacji bez podania wartości poszczególnych zadań, a także brak środków własnych Fundacji FAPA na bieżącą działalność oraz sposób rozliczenia dotacji m.in. na sfinansowanie tzw. kosztów stałych wskazuje na podmiotowy charakter udzielonej dotacji. Zgodnie z art. 131 ufp, *dotacje podmiotowe obejmują środki dla podmiotu wskazanego w odrębnej ustawie lub w umowie międzynarodowej, wyłącznie na dofinansowanie działalności bieżącej w zakresie określonym w odrębnej ustawie lub umowie międzynarodowej.*

Wydatkowanie dotacji niezgodnie z przeznaczeniem określonym przez udzielającego dotację wyczerpuje znamiona naruszenia dyscypliny finansów publicznych, określonego w art. 9 pkt 1 ustawy DFP.

3.5 Nadzór nad realizacją PO RYBY 2007-2013

3.5.1. Zadania IZ w zakresie wdrażania środków objętych Programem, zgodnie z art. 5 ust. 1-4 ustawy o wspieraniu sektora rybackiego, Minister RiRW powierzył podmiotom wykonującym zadania IP, tj.: ARiMR (dla osi priorytetowych 1-3)⁶⁷, samorządom województw (dla osi priorytetowej 4)⁶⁸ oraz FAPA (dla osi priorytetowej 5)⁶⁹. Pozytywne wyniki audytów zgodności przeprowadzonych przez IA potwierdziły, że ARiMR i Fundacja FAPA wdrożyły niezbędne procedury zarządzania oraz kontroli zadań wykonywanych w ramach Programu oraz posiadały strukturę, potencjał kadrowy i organizację wewnętrzną umożliwiającą ich realizację.

⁶⁷ Umową z 26.06.2009 r. nr 01/IP-ARiMR/2009, do której zawarto aneksy: Nr 01/IP-ARiMR 2010 z 17.06.2010 r. oraz Nr 02/IP-ARiMR 2010 z 30.09.2010 r.

⁶⁸ Rozporządzeniem Ministra RiRW z dnia 29 września 2009 r. w sprawie warunków i sposobu wykonywania zadań instytucji zarządzającej przez samorząd województwa (Dz. U. Nr 162, poz. 1291), zwanego dalej rozporządzeniem w sprawie sposobu wykonywania zadań IZ.

⁶⁹ Umową z 9.10.2009 r. nr RYB/3/2009.

W ramach sprawowanego nadzoru nad wdrażaniem i realizacją Programu, IZ zatwierdziła książki procedur (dla wszystkich IP), a także dokonywała weryfikacji formalnej i merytorycznej przedkładanych dokumentów, w tym sprawozdań z zakresu promocji i informacji. Zgodnie z wymogiem art. 47 rozporządzenia Rady (WE) 1198/2006, Minister RiRW zapewnił wykonanie okresowej oceny skuteczności jego realizacji. Powołany został Komitet Monitorujący dla Programu, o którym mowa w art. 63 ww. rozporządzenia. IZ sporządziła Roczne Plany Kontroli na rok 2010 i 2011, które po zatwierdzeniu zostały zamieszczone na stronie internetowej MRiRW. Informacje pokontrolne przekazywano podmiotom kontrolowanym, a także do wiadomości IA i IC.

MRiRW w przewidzianym w przepisach terminie sporządzało i przysyłało KE roczne sprawozdania z realizacji Programu.

3.5.2. Stwierdzone przez NIK nieprawidłowości polegały na zawyżeniu wskaźnika redukcji floty połowowej, obejmującego statki „o najwyższym udziale dorszy w połowach”, który niezasadnie zwiększono o pojemność brutto i moc pozostałej floty połowowej, tj. statków o długości powyżej 24 m i poniżej 12 m. Stanowiło to naruszenie sposobu określania tego wskaźnika, który zgodnie z PO RYBY 2007-2013 powinien dotyczyć tylko floty obejmującej trzy segmenty statków o długości od 12 m do 24 m⁷⁰ ukierunkowanej na połowy dorszy. W zatwierdzonym przez KM sprawozdaniu za 2010 r. podano nierzetelne dane, według których *wartość wskaźnika została przekroczona zarówno w odniesieniu do celu pośredniego określonego na rok 2010, jak i celu wyznaczone-*

*go na rok 2013*⁷¹ ($GT^{72} - 3.094,8$ i $kW^{73} - 11.860,8$)⁷⁴. Według ustaleń kontroli NIK, wskaźnik redukcji potencjału floty przez trwałe zaprzestanie działalności nie został zrealizowany. W Programie określono, że do 31.12.2010 r. osiągnięta wartość 2.579 GT (25%) i 9.884 kW (25%)⁷⁵, natomiast wyniósł on odpowiednio 1.199 GT (11,6%) i 4.029 kW (10,2%).

Zagrożone jest również zrealizowanie celu określonego w Planie Dostosowania Nakładu Połowowego⁷⁶, w którym założono osiągnięcie do końca 2011 r. docelowej redukcji tonażu i mocy całej floty poławiającej dorsza o 6.000 GT i 20.000 kW – uzyskany wskaźnik dla całej floty do końca 2010 r. wyniósł 4.542 GT (75,7 % celu określonego w PDNP) i 13.417 kW (67,1%). W obowiązujących przepisach ustalono korzystniejsze warunki finansowe dla pomocy wypłacanej w 2009 r. w ramach środka 1.1. *Pomoc publiczna z tytułu trwałego zaprzestania działalności połowowej*. W 2009 r. wpłynęło 76 wniosków o dofinansowanie w ramach tego środka, a w latach 2010-2011 po 9 wniosków - z końcem 2011 r. zakończono jego realizację⁷⁷.

Do końca 2010 r. nie zostały również zrealizowane pozostałe wskaźniki ustalone w Pro-

⁷⁰ O łącznym tonażu 10.316 GT i mocy silników 39.536 kW (na koniec grudnia 2007 r.).

⁷¹ Sprawozdanie roczne z realizacji Programu w 2010 r. zatwierdzone uchwałą Komitetu Monitorującego Nr 2/2011 z dnia 27 czerwca 2011 r., udostępnione pod adresem:

<http://www.minrol.gov.pl/pol/content/download/30976/172055/file/PDF%20-%20sprawozdanie%202010%20po%20KM.PDF>

⁷² Jednostka pojemności brutto statku.

⁷³ Jednostka mocy silnika statku.

⁷⁴ Według sprawozdania wskaźnik GT uzyskał wartość 44% (4.542 GT), a kW 34% (13.417 kW) w stosunku do roku bazowego (2007).

⁷⁵ W PO RYBY 2007-2013 na koniec 2010 r. przewidywano zredukowanie floty dorszowej o 2.579 GT i 9.884 kW (o 25% w stosunku do roku bazowego), a na koniec 2013 r. o 3.095 GT i 11.861 kW (o 30% w stosunku do roku bazowego).

⁷⁶ Dalej: PDNP.

⁷⁷ Informacja o postępach wdrażania PO RYBY 2007-2013 (na dzień 31 sierpień 2011 r.), udostępniona na stronie internetowej MRiRW pod adresem:

http://www.bip.minrol.gov.pl/FileRepozytory/FileRepozytoryShowImage.aspx?item_id=43542

gramie dla osi priorytetowej 1. Stopień realizacji poszczególnych wskaźników⁷⁸ wskazuje, że określone cele nie zostaną osiągnięte do końca 2013 r., tj. zakończenia realizacji Programu. W sprawozdaniu rocznym z realizacji Programu w 2010 r. podano następujące dane:

- *stopień modernizacji floty rybackiej* – w Programie założono na koniec 2010 r. zmodernizowanie 154 jednostek, natomiast do dnia 31.12.2010 r. umowami objęto 138. Według ww. sprawozdania - *analizując tempo i brak wzrostu zainteresowania środkiem istnieje zagrożenie, że cel na 2013 (238 jednostki zmodernizowane) prawdopodobnie nie zostanie zrealizowany,*
- *moc wymienionych silników i zmniejszanie mocy (kW)* - w Programie założono odnowione do końca 2010 r. zainstalowanej mocy silników floty połowowej o wartości 9.623,97 kW. Na dzień 31.12.2010 r. zakontraktowano operacje obejmujące odnowienie mocy silników o wartości 276,8 kW. Wartość wskaźnika dla operacji rozliczonych i zapłaconych do końca 2010 roku wyniosła 196,8 kW. Według ww. sprawozdania *cele założone na rok 2013 (14.435,95 kW) prawdopodobnie nie zostaną osiągnięte,*
- *liczba przeszkolonych rybaków* – do końca 2010 r. nie został przeszkolony żaden rybak, podczas gdy w Programie zakładano przeszkolenie 1.400. Według ww. sprawozdania - *istnieje ryzyko, że cel założony na rok 2013 (2.450) nie zostanie osiągnięty.*

Główną przyczyną nieosiągnięcia założeń Programu było niewielkie zainteresowanie rybaków podejmowaniem wskazanych działań, w szczególności dotyczących wykorzystania

środków pomocowych na modernizację istniejących jednostek rybackich oraz na szkolenia. W raporcie końcowym z wykonania oceny okresowej Programu⁷⁹ wskazano także na niski stopień dofinansowania inwestycji na statkach rybackich (wymagany 60% wkład własny) oraz na ograniczenia dotyczące finansowania wymiany silnika statku⁸⁰.

Na słabe wykorzystanie środków finansowych przeznaczonych na modernizację statków, a także na przekwalifikowanie lub podjęcie okołorybackiej działalności gospodarczej, spowodowane niewielkim zainteresowaniem rybaków tymi formami pomocy, NIK wskazywała w informacji z kontroli wykorzystania środków wspólnotowych z Finansowego Instrumentu Wspierania Rybołówstwa (FIWR) na restrukturyzację rybołówstwa morskiego⁸¹ w latach 2004-2006.

3.5.3. Minister RiRW z naruszeniem przepisu § 9 ust. 1 rozporządzenia z 28 sierpnia 2009 r., przekazywał do IC poświadczenia i deklaracje wydatków oraz wnioski o płatności okresowe. Nie przekazano ich w IV kwartale 2009 r., I kwartale 2010 r. oraz w IV kwartale 2010 r., mimo że zgodnie z przepisem należało je przekazywać nie rzadziej niż raz na kwartał. Naruszenia przepisu związane były przede wszystkim z koniecznością dokonywania korekt dokumentów przekazanych przez ARiMR oraz dokumentów sporządzonych na ich podstawie przez MRiRW. Zgłoszone uwagi IC dotyczyły m.in. braku załączenia wyciągów bankowych potwierdzających współfinansowanie z EFR oraz rozbieżności przekazanych danych

⁷⁸ Analiza wskaźników: *stopień modernizacji floty rybackiej, moc wymienionych silników i zmniejszanie mocy (kW) oraz liczba przeszkolonych rybaków*, której wynik został przedstawiony w *Sprawozdaniu rocznym z realizacji Programu w 2010 r.* zatwierdzonym uchwałą Komitetu Monitorującego Nr 2/2011 z dnia 27 czerwca 2011 r., udostępnionym pod adresem: <http://www.minrol.gov.pl/pol/content/download/30976/172055/file/PDF%20-%20sprawozdanie%202010%20po%20KM.PDF>

⁷⁹ Raport końcowy z wykonania oceny okresowej PO RYBY 2007-2013 (opracowany 24.05.2011 r.), sporządzony przez konsorcjum firm: Agrotec Sp. z o.o., Morski Instytut Rybacki w Gdyni oraz Instytut Rybactwa Śródlądowego w Gdyni.

⁸⁰ W szczególności możliwe było dofinansowanie wymiany silnika statku poniżej 12 m, jeżeli nowy silnik miał tę samą lub mniejszą moc niż stary, a w przypadku statków powyżej 12 m, jeżeli nowy silnik miał moc przynajmniej o 20% mniejszą niż stary.

⁸¹ Patrz przypis 3.

z sumą kwot wykazanych w wyciągach bankowych dotyczących współfinansowania krajowego. IC informowała również o niezgodności przesłanych danych, z informacjami zawartymi w prowadzonym przez ARiMR systemie informatycznym. W wyniku kontroli NIK, w celu wyeliminowania naruszeń terminów składania ww. dokumentów w IC, Minister RiRW 4 listopada 2011 r. dokonał nowelizacji rozporządzenia MRiRW z dnia 28 sierpnia 2009 r.⁸², wprowadzając terminy oraz obowiązki dla poszczególnych instytucji w zakresie składania poświadczeń poniesionych wydatków.

3.6 Funkcjonowanie systemu informatycznego do obsługi Programu

System informatyczny wdrożony przez ARiMR na podstawie umów zawartych przez MRiRW⁸³, w niewystarczającym stopniu wspierał zarządzanie pomocą. Według stanu na 11 maja 2011 r. system nie posiadał wszystkich zakładanych funkcji⁸⁴ oraz nie spełniał wymogów i założeń określonych w umowie, w tym: informacji zawartych we wnioskach o dofinansowanie oraz dotyczących zdarzeń zaistniałych w trakcie ich rozpatrywania⁸⁵, liczby złożonych wniosków o dofinansowanie, informacji z zestawień rzeczowo – finansowych przedkładanych przez beneficjentów oraz kontroli na miejscu realizacji operacji, w tym ewidencji ich terminów i skutków. Program nie pozwalał na sprawowanie bieżącego nadzoru nad terminowością załatwiania spraw oraz monitorowania przypad-

ków przekroczenia obowiązujących terminów rozpatrywania wniosków o dofinansowanie. W celu zapewnienia prawidłowego nadzoru nad realizacją zadań, w ARiMR analizowano dodatkowe sprawozdania i informacje, sporządzane poza ww. programem przez pracowników oddziałów ARiMR. System nie generował danych niezbędnych do opracowywania okresowych (tygodniowych i miesięcznych) sprawozdań przekazywanych przez oddziały regionalne ARiMR do Departamentu Wsparcia Rybactwa ARiMR⁸⁶. Sprawozdania te sporządzane były na podstawie danych zawartych w podręcznych zestawieniach prowadzonych przez pracowników oddziałów w arkuszu kalkulacyjnym Excel. W systemie informatycznym nie przewidziano możliwości wprowadzania i generowania zestawień dotyczących wskaźnika redukcji floty połowowej, ujmowanego w rocznych sprawozdaniach z realizacji Programu przekazywanych KE. W tym celu wykorzystywano elektroniczny system raportowania ERS.

W ocenie NIK, wpływ na nieosiągnięcie pełnej funkcjonalności systemu informatycznego, miało nieokreślenie przez MRiRW terminu granicznego wdrożenia ww. aplikacji. Według informacji z 10 czerwca 2011 r. przekazanej przez Prezesa ARiMR w odpowiedzi na wystąpienie pokontrolne NIK, w dniu 25 maja 2011 r. został wdrożony ostatni etap budowy systemu, uwzględniający powyższe funkcjonalności. Również w raporcie końcowym z wykonania oceny okresowej Programu wskazano, że system informatyczny będący nadal w fazie rozbudowywania, nie dostarczał pełnej informacji o wskaźnikach, przede wszystkim o wartościach zakładanych wskaźników realizacji operacji, które znajdują się we wnioskach o dofinansowanie.

⁸² Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 4 listopada 2011 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowego zakresu, trybu i terminów przekazywania sprawozdań oraz trybu i zakresu rozliczeń w ramach Programu Operacyjnego „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013 (Dz. U. Nr 246, 1474) - ogłoszone 17.11.2011 r., a weszło w życie 2.12.2011 r.

⁸³ Nr 01/IP-ARiMR/2009 z 26.06.2009 r. oraz nr 02/IP-ARiMR PO RYBY 2007-2013/2010 z 8.09.2010 r.

⁸⁴ Założenia dotyczące funkcji programu określono w § 3 umowy z 8 września 2010 r. zawartej z Ministrem RiRW.

⁸⁵ Uzupełnień wniosków i dat ich kompletności, możliwości rejestracji odmowy przyznania pomocy lub pozostawienia wniosku bez rozpatrzenia.

⁸⁶ W szczególności w zakresie: obsługi wniosków o dofinansowanie, w tym dotyczących wniosków o dofinansowanie po weryfikacji formalnej i ocenie merytorycznej, danych dotyczących wniosków odrzuconych.

4.1 Przygotowanie kontroli

Kontrolę planową pn. *Realizacja Programu Operacyjnego „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013”, w zakresie restrukturyzacji floty rybackiej i rozwoju obszarów zależnych od rybactwa* przeprowadziła Najwyższa Izba Kontroli, Delegatury w: Szczecinie, Gdańsku i Olsztynie. W przygotowaniu kontroli wykorzystano wyniki dotychczasowych kontroli NIK dotyczących wykorzystania instrumentów oddziaływania na strukturę rybołówstwa, finansowanych ze środków wspólnotowych, w tym:

- P/05/151, przeprowadzonej w 2005 r. przez NIK w 6 podmiotach⁸⁷, której wyniki przedstawione zostały w *Informacji o wynikach kontroli wykorzystania środków wspólnotowych z Finansowego Instrumentu Wspierania Rybołówstwa (FIWR) na restrukturyzację rybołówstwa morskiego* (nr ewid.: 78/2006/P/05/151/LSZ),
- P/07/158, przeprowadzonej w 2007 r. przez NIK w 12 podmiotach⁸⁸, której wyniki przedstawione zostały w *Informacji o wynikach kontroli wykorzystania środków publicznych, w tym środków z Finansowego Instrumentu Wspierania Rybołówstwa (FIWR), na rybacką infrastrukturę portową* (nr ewid.: 23/2008/P/07/158/LSZ).

W wyniku tych kontroli stwierdzono m.in. opóźnienia w realizacji niezbędnych działań legislacyjnych związanych z realizacją SPO „Rybołówstwo i przetwórstwo ryb 2004-2006”, nierzetelnie opracowane procedury udzielania pomocy rybakom, które w niedostatecznym stopniu zabezpieczały przed wypłatą świadczeń osobom nieuprawnionym, niezrealizo-

wanie przez Ministra RiRW wniosku pokontrolnego NIK dotyczącego wdrożenia aplikacji *Generator Wniosków*, umożliwiającego uruchomienie systemu SIMIK oraz niski poziom wykorzystania środków na modernizację jednostek rybackich.

Przy planowaniu kontroli uwzględniono wyniki analizy stanu prawnego, informacji omawianych na posiedzeniu sejmowej Komisji Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz interpelacji i zapytań poselskich.

4.2 Postępowanie kontrolne i działania podjęte po zakończeniu kontroli

Kierownicy 3 kontrolowanych jednostek: Prezes ARiMR, Dyrektor Fundacji FAPA oraz Minister RiRW złożyli zastrzeżenia do protokołów kontroli. W wyniku uwzględnienia zastrzeżeń, Prezes ARiMR podpisał protokół w dniu 15 lutego 2011 r., a Dyrektor Fundacji FAPA w dniu 30 czerwca 2011 roku. Komisja Odwoławcza NIK w wyniku rozpatrzenia zastrzeżeń zgłoszonych przez Ministra RiRW w piśmie z 22.07.2011 r., podjęła uchwałę o uwzględnieniu w całości 4 zastrzeżeń, uwzględnieniu w części 4 oraz oddaleniu 15. Po zatwierdzeniu ww. uchwały postanowieniem Prezesa NIK z dnia 3 października 2011 r., protokół kontroli MRiRW został podpisany przez kontrolera w dniu 13 października 2011 r. Pismem z dnia 20 października 2011 r. Minister RiRW odmówił podpisania protokołu kontroli. Kierownicy pozostałych jednostek kontrolowanych, przed podpisaniem protokołów kontroli nie korzystali z przysługującego im prawa zgłoszenia zastrzeżeń na podstawie art. 55 ust. 1 ustawy o NIK.

W wyniku kontroli, NIK skierowała do kierowników 15 skontrolowanych jednostek wystąpienia pokontrolne zawierające uwagi, oceny oraz wnioski w sprawie usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości. Zastrzeżenia do 4 ocen zawartych w wystąpieniu pokontrolnym zostały złożone przez Dyrektora OR ARiMR w Gdy-

⁸⁷ Kontrolą objęto: Ministerstwo Finansów, MRiRW, ARiMR w Warszawie i jej regionalne oddziały w województwach: zachodniopomorskim, pomorskim i warmińsko-mazurskim.

⁸⁸ Kontrolą objęto: MRiRW, ARiMR w Warszawie i jej regionalne oddziały w województwach: zachodniopomorskim i pomorskim oraz 8 beneficjentów którzy otrzymali pomoc finansową.

ni. Komisja Rozstrzygająca NIK uchwałą z dnia 8 czerwca 2011 r. oddaliła zastrzeżenie dotyczące naruszenia § 2 ust. 4 rozporządzenia MRiRW z 26.06.2009 r. związane z nieuwzględnieniem terminu do złomowania statku, we wskazanych w decyzjach terminach do wykreślenia statku z rejestru statków rybackich. Pozostałe zastrzeżenia zgłoszone przez Dyrektora OR ARiMR w Gdyni zostały uwzględnione w całości. Oceny dotyczyły:

- przyznania dwóm armatorom statków rybackich pomocy finansowej za 2010 r. z tytułu tymczasowego zaprzestania działalności połowowej, niezgodnie z § 9 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra RiRW z dnia 26 czerwca 2009 r.,
- przyznania rekompensaty z tytułu utraty miejsca pracy na statku rybackim armatorowi statku rybackiego, pomimo niespełnienia przez niego warunku określonego w § 23 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra RiRW z dnia 26 czerwca 2009 r.,
- braku możliwości wskazania jako przyczyny nierozpatrzenia wniosku o dofinansowanie w terminie określonym w § 40 rozporządzenia Ministra RiRW z dnia 26 czerwca 2009 r. „znacznej ilości wniosków do rozpatrzenia”.

Ponadto zastrzeżenia dotyczące m. in. spełnienia wymogów formalnych związanych z kontrolą NIK zgłosili: Dyrektor Fundacji FAPA oraz Minister RiRW. Ponadto Dyrektor Fundacji FAPA w zastrzeżeniach złożonych 11 sierpnia 2011 r. nie zgodził się z negatywną oceną kontrolowanej działalności oraz oceną dotyczącą podmiotowego charakteru wykorzystanej dotacji. Prezes NIK postanowieniem z 12.09.2011 r. zatwierdził uchwałą Komisji Odwoławczej, oddalającą w całości zastrzeżenia zgłoszone przez Dyrektora Fundacji FAPA.

Minister RiRW zgłosił 8 zastrzeżeń i nie zgodził się z ocenami dotyczącymi:

- dokonania zmiany rozporządzenia Ministra RiRW z dnia 26 czerwca 2009 r. dopiero po 17 miesiącach od podjęcia uchwały przez

Komitet Monitorujący, podwyższającej staż pracy w zawodzie rybaka uprawniający do uzyskania pomocy oraz nie spełniania przez tę pomoc warunku kwalifikowalności, w przypadku przyznania jej niezgodnie z uchwałą Komitetu Monitorującego,

- nieprawidłowego wykazania w sprawozdaniach z realizacji PO RYBY 2007-2013 wskaźnika redukcji floty połowowej,
- składania w IC poświadczeń i deklaracji wydatków oraz wniosków o płatności okresowe, z naruszeniem wymogu określonego w § 9 ust. 1 pkt. 1 rozporządzenia MRiRW z dnia 28 sierpnia 2009 r.,
- wyboru LGR z przekroczeniem 3-miesięcznego terminu ogłoszonego przez MRiRW,
- niekwalifikowalności wydatków wynagrodzeń pracowników, niewchodzących w skład IZ, wykorzystania tych środków z przekroczeniem upoważnienia do ich wydatkowania oraz wystąpienia związku z tym potencjalnej szkody w ogólnym budżecie Unii Europejskiej,
- nieodpowiedniego udokumentowania, a także nieweryfikowalności czasu pracy pracowników MRiRW – niewchodzących w skład IZ, a finansowanych (w 100% lub 50%) ze środków Pomocy technicznej,
- nieprawidłowego powierzenia Fundacji FAPA roli IP i wykonywania zadań IZ osi priorytetowej 5, przewlekłych i nieskutecznych działań związanych z rozliczeniem wykorzystanej datacji przez Fundację FAPA.

Jednocześnie Minister RiRW zakwestionował wszystkie wnioski zawarte w wystąpieniu pokontrolnym oraz wniósł o wprowadzenie w wystąpieniu pokontrolnym pozytywnej oceny wdrażania i realizacji osi priorytetowej 1, 4 i 5.

Kolegium NIK uchwałą Nr 6/2012 z 18.01.2012 r. oddaliło w całości 6 zastrzeżeń, uwzględniło w całości zastrzeżenie zgłoszone do wniosku nr 8, dotyczącego określenia zasad uzyskiwania pomocy finansowej z tytułu zatrudnienia

w okresie zaprzestania działalności połowowej nowych pracowników lub zwiększenia wymiaru czasu pracy oraz uwzględniło w części 1 zastrzeżenie dotyczące zwłoki w dostosowaniu rozporządzenia Ministra RiRW z dnia 26 czerwca 2009 r. do uchwały KM Nr 1/2010 z 27.01.2010 r., podwyższającej staż pracy w zawodzie rybaka uprawniający do uzyskania pomocy oraz nie spełniania przez tę pomoc warunku kwalifikowalności.

Wystąpienia pokontrolne zawierały 35 wniosków, które dotyczyły m.in.:

1) w LGR: dokonania zmian w składach organów LGR w sposób odpowiadający uregulowaniom wewnętrznym, w tym uzupełnienie ich składu o osoby uprawnione do reprezentowania członków LGR,

2) w urzędach marszałkowskich: rejestrowania wniosków o dofinansowanie w formie papierowej oraz rzetelnego sporządzania sprawozdań z realizacji osi priorytetowej 4 w ramach Programu,

3) w ARiMR w Warszawie oraz kontrolowanych oddziałach regionalnych:

- zgłaszania do Instytucji Zarządzającej przypadków naruszenia przepisów prawa krajowego lub wspólnotowego,
- usprawnienia procesu weryfikacji wniosków o dofinansowanie oraz wniosków o płatność, w celu ograniczenia przypadków przedłużania czasu rozpatrywania i wypłaty środków ponad terminy ustalone w obowiązujących normach prawnych,
- wdrożenia mechanizmu kontrolnego ograniczającego ryzyko udzielenia pomocy armatorom, którzy nie przedłożyli wymaganych dokumentów,

- określania w decyzjach dotyczących pomocy publicznej z tytułu trwałego zaprzestania działalności połowowej terminu wykreślenia statku z rejestru statków rybackich z uwzględnieniem terminu do złomowania statku,

4) w Fundacji FAPA:

- opisywanie dowodów księgowych w sposób umożliwiający przypisanie poniesionych wydatków na realizację konkretnych działań objętych umową dotacji,
- kalkulowanie kosztów zadań/działań w sposób umożliwiający dokonanie ich wyceny,
- rozliczenie dotacji celowej wykorzystanej niezgodnie z przeznaczeniem,

5) w MRiRW:

- podjęcia skuteczniejszych działań zapewniających pełne wykorzystanie środków finansowych przewidzianych w osiach priorytetowych 4 i 5 Programu,
- niefinansowania ze środków Pomocy technicznej działań pracowników MRiRW nie wchodzących w skład IZ określonej w OSZiK,
- zapewnienia weryfikowalności pracy wykonywanej przez pracowników MRiRW finansowanej ze środków Pomocy technicznej,
- ustalania przedmiotu umowy w umowach dotacji, w sposób umożliwiający ich pełne rozliczenie,
- zlecenia zadań finansowanych ze środków publicznych z uwzględnieniem zasad przewidzianych w ustawie o finansach publicznych.

W odpowiedziach na wystąpienia pokontrolne kierownicy jednostek kontrolowanych poinformowali o podjęciu działań, zmierzających do usunięcia stwierdzonych podczas kontroli nieprawidłowości.

Wykaz skontrolowanych jednostek, osób zajmujących stanowiska kierownicze w kontrolowanych podmiotach, jednostek organizacyjnych NIK, które przeprowadziły kontrolę oraz ocen skontrolowanej działalności zawartych w wystąpieniach pokontrolnych.

Lp.	Jednostka kontrolowana	Imię i nazwisko	Stanowisko lub funkcja	Ocena skontrolowanej działalności	Jednostka organizacyjna NIK przeprowadzająca kontrolę
1.	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi	Marek Sawicki	Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi	Pozytywna z nieprawidłowościami wdrażania i realizacji osi priorytetowej 1 i 4; negatywna ocena wdrażania i realizacji osi priorytetowej 5	Delegatura NIK w Szczecinie
2.	Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Warszawie	Tomasz Kołodziej	Prezes	Pozytywna z nieprawidłowościami	Delegatura NIK w Szczecinie
3.	Zachodniopomorski Oddział Regionalny ARiMR w Szczecinie	Jarosław Łojko	Dyrektor	Pozytywna z nieprawidłowościami	Delegatura NIK w Szczecinie
4.	Pomorski Oddział Regionalny ARiMR w Gdyni	Stanisława Bujanowicz	pełniąca obowiązki Dyrektora	Pozytywna z nieprawidłowościami	Delegatura NIK w Gdańsku
5	Warmińsko – Mazurski Oddział Regionalny ARiMR w Gdyni	Jolanta Marozas	Dyrektor	Pozytywna z uchybieniami	Delegatura NIK w Olsztynie
6.	Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego	Olgierd Geblewicz	Marszałek	Pozytywna z nieprawidłowościami	Delegatura NIK w Szczecinie
7.	Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego	Mieczysław Struk	Marszałek	Pozytywna	Delegatura NIK w Gdańsku
8.	Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego	Jacek Protas	Marszałek	Pozytywna	Delegatura NIK w Olsztynie
9.	Słowińska Grupa Rybacka	Maciej Karaś	Prezes	Pozytywna z nieprawidłowościami	Delegatura NIK w Szczecinie
		Andrzej Tyszkiewicz	Zastępca Prezesa		
		Janusz Bojkowski	Skarbnik		
		Leszek Kasperowicz	Sekretarz		
		Andrzej Świniarski	Członek Zarządu		
		Maciej Chaberski	Członek Zarządu		
		Stanisław Godek	Członek Zarządu		
10.	Lokalna Grupa Rybacka „Pradolina Łeby”	Mikołaj Orzeł	Prezes	Pozytywna z nieprawidłowościami	Delegatura NIK w Szczecinie
		Wojciech Jerzy Miłosz	Wiceprezes Zarządu		
		Magdalena Klejsa	Członek Zarządu		
		Walerian Stefan Bernaciak	Członek Zarządu		
		Arkadiusz Ireneusz Pasiuk	Członek Zarządu		

Lp.	Jednostka kontrolowana	Imię i nazwisko	Stanowisko lub funkcja	Ocena skontrolowanej działalności	Jednostka organizacyjna NIK przeprowadzająca kontrolę
11.	Lokalna Grupa Rybacka „Zalew Szczeciński”	Ryszard Andrzej Mróz	Prezes Zarządu	Pozytywna	Delegatura NIK w Szczecinie
		Mateusz Foltyński	Wiceprezes Zarządu		
		Barbara Michalska	Wiceprezes Zarządu		
		Andrzej Wyganowski	Skarbnik		
		Waldemar Krupiński	Członek Zarządu		
12.	Dartowska Lokalna Grupa Rybacka w dorzeczu Wieprzy, Grabowej i Unieści	Łukasz Skowroński	Prezes	Pozytywna z nieprawidłowościami	Delegatura NIK w Szczecinie
		Elżbieta Karlińska	Wiceprezes Zarządu		
		Grzegorz Lipski	Wiceprezes Zarządu		
		Mirosław Omylak	Wiceprezes Zarządu		
		Wojciech Stefanowski	Wiceprezes Zarządu		
		Jan Szlufik	Wiceprezes Zarządu		
		Arkadiusz Klimowicz	Członek Zarządu		
		Franciszek Kupracz	Członek Zarządu		
		Maciej Berlicki	Członek Zarządu		
Wiesław Szklany	Członek Zarządu				
13.	Stowarzyszenie Północnokaszubska Lokalna Grupa Rybacka	Zbigniew Chmaruk	Prezes	Pozytywna	Delegatura NIK w Gdańsku
		Jarosław Kazimierz Kirszling	Wiceprezes Zarządu		
		Piotr Maciej Necel	Członek Zarządu		
		Henryk Jan Indyk	Członek Zarządu		
		Jarosław Wiesław Glembin	Członek Zarządu		
		Romualda Bernadeta Białkowska	Członek Zarządu		
		Zenon Wiktor Dettlaff	Członek Zarządu		
		Arkadiusz Marcin Gawrych	Członek Zarządu		
14.	Stowarzyszenie Lokalna Grupa Rybacka – Rybacka Brać Mierzei	Wojciech Jerzy Miłośz	Prezes	Pozytywna	Delegatura NIK w Gdańsku
		Małgorzata Chinc	Wiceprezes Zarządu		
		Bogumił Banach	Wiceprezes Zarządu		
		Roman Marek Pawłowski	Członek Zarządu		
15.	Fundacja Programów Pomocy dla Rolnictwa FAPA w Warszawie	Artur Ławniczak	Przewodniczący Zarządu	Negatywna	Delegatura NIK w Szczecinie
		Stanisław Stec	Członek Zarządu		
		Maria Sondij-Korulczyk	Członek Zarządu		
		Zdzisław Gajewski	Członek Zarządu		
		Magdalena Kosel	Członek Zarządu		

Zestawienie limitów środków finansowych na osie priorytetowe zawarte w Programie z podziałem na poszczególne środki objęte tymi osiami⁸⁹

Osie priorytetowe z podziałem na poszczególne środki	1	2	3	4	5	6	7	8	9
		Środki z EFR (w tys. euro) 75%	Środki krajowe (w tys. euro) 25%	Ogółem środki publiczne (w tys. euro) 100%	Ogółem środki publiczne (w tys. zł)	Wartość podpisanych umów (w tys. zł)	% (6:5)	Wartość dokonanych płatności (w tys. zł)	% (8:5)
Oś priorytetowa 1. Środki na rzecz dostosowania floty rybackiej	168.841,3	56.280,4	225.121,7	925.643,0	503.269,5	54,4	452.785,4	48,9	
1.1. Pomoc publiczna z tytułu trwałego zaprzestania działalności połowowej	39.983,3	13.327,7	53.311,0	217.459,1	116.338,9	53,5	114.354,9	52,6	
1.2. Pomoc publiczna z tytułu tymczasowego zaprzestania działalności połowowej	58.727,4	19.575,8	78.303,2	319.705,7	292.586,3	91,5	288.982,8	90,4	
1.3. Inwestycje na statkach rybackich i selektywność	45.229,0	15.076,4	60.305,4	250.551,6	33.169,3	13,2	22.478,5	9,0	
1.4. Rybactwo przybrzeżne	5.709,6	1.903,2	7.612,8	32.132,9	16.908,3	52,6	9.347,0	29,0	
1.5. Rekompensaty społeczno-gospodarcze w celu zarządzania krajową flotą rybacką	19.192,0	6.397,3	25.589,3	105.793,7	44.365,6	41,9	17.622,2	16,6	
Oś priorytetowa 2. Akwakultura, rybołówstwo śródlądowe, przetwórstwo i obrót produktami rybołówstwa i akwakultury	146.818,5	48.939,5	195.758,0	822.172,6	699.008,9	85,0	413.763,5	50,3	
Oś priorytetowa 3. Środki służące wspólnemu interesowi	146.818,5	48.939,5	195.758,0	815.898,9	759.781,9	93,1	494.444,0	60,6	
Oś priorytetowa 4. Zrównoważony rozwój obszarów zależnych od rybactwa	234.909,6	78.303,2	313.212,8	1.297.014,3	32.288,2	2,5	21.424,6	1,6	
4.1. Rozwój obszarów zależnych od rybactwa	23.491,0	7.830,3	31.321,3	1.167.312,9	31.549,4	2,7	20.807,2	1,8	
4.2. Wsparcie na rzecz współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej	211.418,6	70.472,9	281.891,5	129.701,4	738,8	0,6	617,4	0,5	
Oś priorytetowa 5. Pomoc techniczna	36.704,6	12.234,9	48.939,5	204.897,7	32.328,1	15,8	26.261,3	12,8	
5.1. Pomoc techniczna	36.704,6	12.234,9	48.939,5	204.897,7	32.328,1	15,8	26.261,3	12,8	
Ogółem (osie priorytetowe objęte kontrolą: 1, 4 i 5)	440.455,5	146.818,5	587.274,0	2.427.555,0	567.885,8	23,4	500.471,2	20,6	
Ogółem cały Program	734.092,6	244.697,5	978.790,0	4.065.626,5	2.026.676,6	49,8	1.408.678,7	34,6	

⁸⁹ Wartość limitów środków finansowych w euro podano według rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 7 września 2009 r. w sprawie podziału środków finansowych na realizację programu operacyjnego „Zrównoważony rozwój sektorów rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013” na lata 2007-2013 (Dz.U. Nr 147, poz. 1192). Wartość w zł podano według *Informacji o postępach wdrażania PO RYBY 2007-2013* (na dzień 31 grudnia 2011 r.), udostępniona na stronie internetowej MRiRW pod adresem: http://www.bip.minrol.gov.pl/FileRepository/FileRepositoryShowImage.aspx?item_id=43542

Charakterystyka uwarunkowań ekonomicznych i organizacyjnych oraz stanu prawnego

1. Charakterystyka uwarunkowań ekonomicznych i organizacyjnych

Powierzchnia polskich obszarów morskich wynosi 32,4 tys. km². Jest to morze śródłądowe łączące się z sąsiednim Morzem Północnym wąskimi i płytkimi cieśninami, które utrudniają dopływ słonych wód oceanicznych do Bałtyku oraz odpływ wód Bałtyku na obszar Morza Północnego. Ze względu na niskie zasolenie jest ono wyjątkowo ubogie biologicznie. Podstawowymi gatunkami ryb poławianymi przez polskich rybaków w Morzu Bałtyckim są: dorsz, łosoś, śledź, szprot i troć. Brak wlewów z Morza Północnego i niskie zasolenie powodują spadek wielkości zasobów tych ryb. Przyczynia się do tego również nieracjonalna eksploatacja tych zasobów.

Strefa przybrzeżna Morza Bałtyckiego obejmuje 36 gmin na terenie 18 powiatów w trzech województwach: zachodniopomorskim, pomorskim i częściowo warmińsko-mazurskim (część Zalewu Wiślanego). Długość polskiego wybrzeża wynosi 528 km .

Polski sektor rybacki stanowi 0,07% PKB, jednakże ma ogromny wpływ na życie społeczno-gospodarcze trzech nadmorskich województw. Udział produktów rybnych w eksporcie stanowi 10% całego eksportu żywności.

Według Programu w 2006 r. w rybołówstwie morskim pracowało 3,4 tys. osób.

Według rejestru statków rybackich, prowadzonego przez MRiRW w grudniu 2007 r. polska flota rybacka liczyła 866 jednostek o łącznym tonażu 21.234 GT i mocy 86.617 kW.

W kwietniu 2008 r. Polska przyjęła Krajowy Plan Restrukturyzacji Floty Bałtyckiej, którego celem jest zrównoważona eksploatacja zasobów rybackich Morza Bałtyckiego. Wynikiem i uzupełnieniem Krajowego Planu Restrukturyzacji Floty Bałtyckiej jest zatwierdzony w styczniu 2009 r. przez MRiRW Plan Dostosowania Nakładu Połowowego, który przedstawia działania planowane przez polską administrację rybołówstwa w celu dostosowania floty do dostępnych kwot połowowych i osiągnięcia zgodności z wspólną polityką rybołówstwa Unii Europejskiej. Działania te obejmują nie tylko złomowanie statków, ale także tymczasowe zaprzestanie działalności połowowej w odniesieniu do dorsza, stopniowe wprowadzanie do zarządzania rybołówstwem praw własności⁹⁰, modernizację i przeniesienie jednostek do sektora pelagicznego oraz działania w ramach osi priorytetowej 4 Programu.

Plan Dostosowania Nakładu Połowowego zakładał osiągnięcie do końca 2011 r. docelowej redukcji tonażu floty poławiającej dorsza o 6.000 GT i mocy o 20.000 kW. Według danych dotyczących zamierzeń właścicieli jednostek rybackich co do trwałego wycofania z eksploatacji⁹¹, ze 101 jednostek planowanych do złomowania w latach 2009-2013 o tonażu 5.021 GT i mocy 16.540 kW, deklarowano złomowanie 51 jednostek o długości 24-40 m o łącznym tonażu 2.004 GT (40%) i mocy o 7.111 kW (43%). Przewidywano również, iż w latach 2009-2011 konieczna będzie modernizacja 51 największych jednostek i przestawienie ich na połów gatunków pelagicznych bez przyznawania im specjalnego zezwolenia na połów dorsza.

W celu złagodzenia potencjalnie negatywnych skutków społecznych i gospodarczych wdrożenia PDNP, który doprowadzi do zmniejszenia nakładu połowowego w odniesieniu do dorsza, postanowiono, że pozostała część floty rybackiej, która nie otrzyma specjalnych zezwoleń na połów dorsza, otrzyma odszkodowanie za utratę dochodów. Planowano wypłatę odszkodowań armatorom stat-

⁹⁰ Plan zakłada wprowadzenie w 2012 r. systemu indywidualnych zbywalnych kwot w polskich połowach dorsza.

⁹¹ Dane z 14.01.2009 r. pozyskane na podstawie sondażu przeprowadzonego przez MRiRW.

ków rybackich, którzy mieli zakaz połowienia dorsza, najpóźniej do końca 2011 r., zgodnie z przepisami art. 24 rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006.

Spośród wszystkich jednostek floty bałtyckiej największy udział w połowach dorsza mają 4 typy statków. Segment trawlerów dennych o dł. 24-40 m prowadzi połowy wielogatunkowe, z dominującym udziałem ryb pelagicznych (śledzi i szprotów – 47% w 2007 r.), ale również znaczącym udziałem ryb dennych (dorszy - 27%) i płaskich (flądry - 25%). W strukturze połowów segmentu trawlerów dennych 12-24 m dominujący udział w 2004 r. miały dorsze (40%). W 2007 r. udział połowów dorszy nieco zmalał i wyniósł 35%, na rzecz większego udziału ryb płaskich (38%). Znacznie bardziej uzależnione od połowów dorszy są kolejne dwa segmenty statków, tj. statki o długości 12-24 m prowadzące połowy sieciami stawnymi, gdzie dorsze stanowią 65% wielkości połowów (2007 r.) oraz statki 12-24 m prowadzące połowy przy użyciu haków, gdzie dorsze stanowią 87% złowionych ryb (2007 r.). Według Programu redukcja potencjału floty rybackiej powinna być ukierunkowana na trzy segmenty statków, które mają najwyższy udział dorszy w połowach, tj. segment trawlerów dennych 12-24 m, segment statków o długości 12-24 m prowadzących połowy sieciami stawnymi oraz segment statków 12-24 m prowadzących połowy przy użyciu haków.

2. Charakterystyka stanu prawnego

2.1. Prawo wspólnotowe

Ramy polityki spójności, w tym metodę ustalania strategicznych ram odniesienia, zasady partnerstwa, programowania, oceny, zarządzania, monitorowania i kontroli, oparte na podziale obowiązków między państwa członkowskie a KE zostały określone w rozporządzeniu Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiającym przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylającym rozporządzenie (WE) nr 1260/1999⁹².

Środki zapewniające skuteczne wdrażanie wspólnej polityki rybołówstwa zostały określone w rozporządzeniu Rady (WE) nr 2371/2002 z dnia 20 grudnia 2002 r. w sprawie ochrony i zrównoważonej eksploatacji zasobów rybołówstwa w ramach wspólnej polityki rybołówstwa⁹³.

Podstawowe zasady wspierania rozwoju sektora rybackiego ze środków Europejskiego Funduszu Rybackiego zostały określone w rozporządzeniu Rady (WE) nr 1198/2006 z dnia 27 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rybackiego⁹⁴ oraz w rozporządzeniu Komisji (WE) nr 498/2007 z dnia 26 marca 2007 r. ustanawiającym szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006 w sprawie Europejskiego Funduszu Rybackiego⁹⁵. Zgodnie z art. 59 rozporządzenia Rady (WE) 1198/2006, IZ odpowiada za zarządzanie programami operacyjnymi i ich realizację zgodnie z zasadą należytego zarządzania finansami.

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, realizując wymóg określony w art. 71 rozporządzenia Rady (WE) 1198/2006, przekazał KE w dniu 20 października 2010 r. pozytywnie zaopiniowany przez IA OSZiK. Zgodnie z motywem 25 rozporządzenia Komisji nr 498/2007, OSZiK jest jednym z kluczowych dokumentów, na którym *opiera się KE aby uzyskać pewność, że państwo członkowskie wykorzystuje przedmiotową pomoc finansową zgodnie ze stosowanymi zasadami koniecznymi dla ochrony interesów finan-*

⁹² Dz.U.UE L 210 z 31.07.2006 r. s. 25 ze zm.

⁹³ Dz.U.UE L 358 z 31.12.2002 r. s. 59 ze zm.

⁹⁴ Dz.U.UE L 223 z 15.08.2006 r. s. 1.

⁹⁵ Dz.U.UE L 120 z 10.05.2007 r. s. 1 ze zm.

sowych Wspólnoty. Przyjęcie przez KE⁹⁶ tego dokumentu było niezbędnym warunkiem dokonania pierwszej płatności okresowej. Ze względu na wagę tego dokumentu, elementy systemu i jego opisu zostały określone przez akty wspólnotowe. Zgodnie z art. 57 ust. 1 pkt a rozporządzenia Rady (WE) 1198/2006, OSZiK zapewnia m.in. przydział funkcji w obrębie każdego podmiotu związanego z zarządzaniem i kontrolą Programu. W art. 47 w związku z art. 48 pkt b rozporządzenia 498/2007, określono obowiązek ujęcia w OSZiK m. in. schematu organizacyjnego IZ, opisu podziału zadań pomiędzy jej departamentami lub w ramach departamentów oraz orientacyjną liczbę przydzielonych stanowisk.

Szczególne działania mające na celu zapewnienie wyjątkowego i tymczasowego wsparcia osobom i przedsiębiorstwom prowadzącym działalność w sektorze rybołówstwa, których dotknął kryzys gospodarczy spowodowany wzrostem cen ropy naftowej w 2008 r. zostało określone w rozporządzeniu Rady (WE) nr 744/2008 z dnia 24 lipca 2008 r. ustanawiającym tymczasowe szczególne działania mające na celu wspieranie restrukturyzacji flot rybackich Wspólnoty Europejskiej dotkniętych kryzysem gospodarczym⁹⁷.

2.2. Prawo Krajowe

Ogólne cele Programu, opis środków realizowanych w ramach poszczególnych osi priorytetowych oraz zasady i procedury zarządzania i wdrażania zostały określone w Programie Operacyjnym „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013”, zatwierdzonym przez Komisję Europejską decyzją z 16.10.2008 r.⁹⁸ Program został ogłoszony przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w obwieszczeniu z dnia 7 lipca 2009 r.⁹⁹

Zadania oraz właściwość organów w zakresie wspierania zrównoważonego rozwoju sektora rybackiego, a także warunki i tryb przyznawania, wypłaty oraz zwracania pomocy finansowej na realizację środków objętych osiami priorytetowymi zawartymi w Programie, w tym pomocy technicznej zostały określone w ustawie z dnia 3 kwietnia 2009 r. o wspieraniu zrównoważonego rozwoju sektora rybackiego z udziałem Europejskiego Funduszu Rybackiego¹⁰⁰.

Poza przepisami ww. ustawy, w zakresie wdrażania programu operacyjnego, mają również zastosowanie przepisy zawarte w rozdziałach 1, 2 oraz 7 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju¹⁰¹, dotyczące uregulowań ogólnych w zakresie strategii i programów objętych Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia 2007 - 2013, zawierające definicje wspólne dla wszystkich programów operacyjnych.

Szczegółowe zasady i wysokość pomocy finansowej na realizację środków objętych osiami priorytetowymi 1, 4 i 5 zostały określone w:

- rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 26 czerwca 2009 r. w sprawie szczególnych warunków i trybu przyznawania, wypłaty i zwracania pomocy finansowej na realizację środków objętych osi priorytetową 1 – Środki na rzecz dostosowania floty rybackiej, zawartą

⁹⁶ W dniu 1 grudnia 2010 r. KE powiadomiła MRiRW o akceptacji OSZiK, tj. że został spełniony warunek dla pierwszej płatności okresowej określony w art. 82 rozporządzenia Rady (WE) 1198/2006.

⁹⁷ Dz.U.UE L 202 z 31.07.2008 r. s. 1.

⁹⁸ Decyzja nr CCI 2007 PL 14 F PO 001, ostateczne przekazanie programu do KE – 03.10.2008 r.

⁹⁹ Obwieszczenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 7 lipca 2009 r. w sprawie Programu Operacyjnego „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013” (M.P. Nr 51, poz. 739 ze zm).

¹⁰⁰ Dz.U. Nr 72, poz. 619 ze zm.

¹⁰¹ Dz.U. z 2009 r. Nr 84, poz. 712 ze zm.

- w programie operacyjnym „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013”¹⁰²,
- rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 października 2009 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania, wypłaty i zwracania pomocy finansowej na realizację środków objętych osią priorytetową 4 – Zrównoważony rozwój obszarów zależnych od rybactwa, zawartą w programie operacyjnym „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013”¹⁰³,
 - rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 października 2009 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania, wypłaty i zwracania pomocy finansowej w ramach osi priorytetowej 5 – Pomoc techniczna, zawartej w programie operacyjnym „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013”¹⁰⁴.

Zadania samorządu województwa jako instytucji zarządzającej osią priorytetową 4 *Zrównoważony rozwój obszarów zależnych od rybactwa* określa rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 września 2009 r. w sprawie warunków i sposobu wykonywania zadań instytucji zarządzającej przez samorząd województwa¹⁰⁵.

Warunki, jakim powinna odpowiadać lokalna strategia rozwoju obszarów rybackich oraz kryteria wyboru lokalnej grupy rybackiej do realizacji tej strategii zostały określone w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 września 2009 r. w sprawie szczegółowych warunków, jakim powinna odpowiadać lokalna strategia rozwoju obszarów rybackich, kryteriów wyboru lokalnej grupy rybackiej do realizacji tej strategii oraz wymagań, jakim powinna odpowiadać umowa dotycząca warunków i sposobu realizacji tej strategii w ramach programu operacyjnego „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013”¹⁰⁶.

Zgodnie z art. 188 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych¹⁰⁷ podstawą dokonania płatności na rzecz beneficjenta jest zlecenie płatności wystawione przez instytucję, z którą beneficjent zawarł umowę o dofinansowanie projektu, oraz pisemna zgoda dysponenta części budżetowej na dokonanie płatności, z zastrzeżeniem, że w przypadku gdy projekt realizuje IZ lub IP będąca zarządem województwa lub przez zarząd województwa upoważniona, zlecenia płatności są wystawiane przez zarząd województwa. W myśl art. 189 ust. 1 i 2 ww. ustawy o finansach publicznych zlecenie płatności w przypadku programu finansowanego z udziałem środków EFR może dotyczyć kwoty wydatków kwalifikowalnych zgodnie z kryteriami określonymi na podstawie ustawy o wspieraniu sektora rybackiego, wynikającej z wniosku o płatność zweryfikowanego pozytywnie przez IZ lub IP. IZ lub IP może wystawić zlecenie dokonania płatności zaliczkowej dla beneficjenta przed złożeniem przez beneficjenta wniosku o płatność.

Zasady udzielania zaliczek beneficjentom realizującym niektóre operacje w ramach osi priorytetowych 1 i 4 Programu zostały określone w rozporządzeniu Ministra Rozwoju Regionalnego z dnia 18 grudnia 2009 r. w sprawie warunków i trybu udzielania i rozliczania zaliczek oraz zakresu i ter-

¹⁰² Dz.U. Nr 101, poz. 840 ze zm.

¹⁰³ Dz.U. Nr 177, poz. 1371 ze zm.

¹⁰⁴ Dz.U. Nr 177, poz. 1372 ze zm.

¹⁰⁵ Dz.U. Nr 162, poz. 1291 ze zm.

¹⁰⁶ Dz.U. Nr 162, poz. 1292 ze zm.

¹⁰⁷ Dz.U. Nr 157, poz. 1240 ze zm.

minów składania wniosków o płatność w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich¹⁰⁸.

Wzór zlecenia płatności został określony w rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 17 grudnia 2009 r. w sprawie płatności w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz przekazywania informacji dotyczących tych płatności¹⁰⁹.

Zasady i terminy sporządzania sprawozdań przez instytucje pośredniczące i beneficjentów określiła rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 sierpnia 2009 r. w sprawie szczegółowego zakresu, trybu i terminów przekazywania sprawozdań oraz trybu i zakresu rozliczeń w ramach Programu Operacyjnego „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013”¹¹⁰.

Szczegółowe zasady przeprowadzania kontroli przez IZ (Ministra RiRW) w IP (ARiMR m.in. dla osi priorytetowej 1, samorząd województwa dla osi priorytetowej 4 i FAPA dla osi priorytetowej 5) określono w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 4 września 2009 r. w sprawie szczegółowego sposobu przeprowadzania przez instytucję zarządzającą kontroli w odniesieniu do instytucji pośredniczących oraz operacji realizowanych w ramach programu operacyjnego „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013”¹¹¹.

Wysokość limitów środków finansowych na poszczególne osie priorytetowe zawarte w Programie z podziałem na poszczególne środki objęte tymi osiami zostały określone w załączniku do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 7 września 2009 r. w sprawie podziału środków finansowych na realizację programu operacyjnego „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013” na lata 2007-2013¹¹².

¹⁰⁸ Dz.U. Nr 223, poz. 1786.

¹⁰⁹ Dz.U. Nr 220, poz. 1726.

¹¹⁰ Dz.U. Nr 142, poz. 1163 ze zm.

¹¹¹ Dz.U. Nr 147, poz. 1191.

¹¹² Dz.U. Nr 147, poz. 1192 ze zm.

Finansowe rezultaty kontroli

Na finansowe rezultaty kontroli w kwocie 6.742.356 zł składają się:

- 1) A1 - oszczędzenia środków dotyczące niedokonania wpłat składek na łączną kwotę 9.059 zł przez członków 2 LGR, mimo upływu wymaganego terminu na ich wniesienie, co zgodnie z postanowieniami Statutów stowarzyszeń powinno skutkować skreśleniem z listy członków - Zarządy LGR nie podjęły czynności w celu pozbawienia członkostwa ww. podmiotów w stowarzyszeniach (str. 22),
- 2) A3 - kwoty środków wydatkowane z naruszeniem prawa w kwocie 4.079.699 zł, z tego:
 - zawyżenie pomocy ze środka 1.1. w decyzji z 16.04.2010 r. wydanej przez Dyrektora OR ARiMR w Szczecinie o kwotę 28.892 zł, w związku z nieprawidłowym zwiększeniem wypłaconej beneficjentowi pomocy o 10% (tj. o 19.261 zł), podczas, gdy zgodnie z § 5 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia MRiRW z 26.06.2009 r., pomoc przyznana w 2010 r. związana z przekwalifikowaniem statku rybackiego na działalność niedochodową niezwiązaną z rybołówstwem, należało zmniejszyć o 5 %, tj. o 9.631 zł (str. 18),
 - zwiększenie pomocy ze środka 1.3. o łączną kwotę 4.952 zł w związku z uznaniem działalności prowadzonej przez wnioskodawców za rybactwo przybrzeżne na niewielką skalę, mimo że zgodnie ze zgromadzoną dokumentacją, statki rybackie wyposażono w narzędzia połowowe ciągnięte wymienione w tabeli 3 załącznika I do rozporządzenia Komisji (WE) nr 26/2004 z dnia 30 grudnia 2003 r. dotyczącego rejestru statków rybackich Wspólnoty¹¹³ i z tego powodu nie mieściły się w definicji ww. działalności określonej w art. 26 ust. 1 rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006 (str. 18),
 - nieprawidłowe naliczenie pomocy i jej zawyżenie o łączną kwotę 104.216 zł w 23 decyzjach przyznających pomoc na realizację operacji 1.5.4. dotyczącej wcześniejszych emerytur, związane z uwzględnieniem w okresie za który naliczono pomoc¹¹⁴, czasu wykonywania przez wnioskodawców zawodu rybaka - zgodnie z § 21 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia MRiRW z 26.06.2009 r. pomoc przyznaje się osobie, która trwale zaprzestała wykonywania zawodu rybaka (str. 19),
 - nieuprawnione wydatkowanie środków budżetowych przeznaczonych na realizację osi priorytetowej 5 w kwocie 3.191.639 zł, dotyczących wykonywania zadań przez pracowników MRiRW niewchodzących w skład IZ (str. 23),
 - nieprawidłowości w zakresie udzielenia i rozliczenia Fundacji FAPA dotacji w kwocie 750.000 zł na sfinansowanie zadań związanych z pełnieniem roli IP dla osi priorytetowej 5 (str. 25),
- 3) A7 - potencjalne finansowe skutki nieprawidłowości w kwocie 88.001 zł, dotyczące pomocy udzielonej na realizację operacji 1.5.4. przyznanej rybakowi, który nie spełniał kryterium stażu pracy w zawodzie rybaka nieprzekraczającego 15 lat, tj. minimalnego stażu określonego przez Komitet Monitorujący w uchwale z dnia 27 sierpnia 2010 r., co stanowiło naruszenie art. 55 ust. 3 rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006, z którego wynika obowiązek uwzględniania przy udzieleniu pomocy ze środków EFR kryteriów wyboru określanych przez KM (str. 19),
- 4) B3 - oszczędności i pożytki finansowe innych podmiotów w kwocie 2.322 zł, dotycząca skorygowania zaniżonej przez OR ARiMR w Olsztynie kwoty dofinansowania z powodu zastosowania nieprawidłowego kursu euro (str. 19),

¹¹³ Dz.U. UE L 5 z 9.01.2004 r. s. 25.

¹¹⁴ Rozpoczynającym się od dnia złożenia przez wnioskodawców poprawnego i kompletnego wniosku o dofinansowanie.

- 5) C1 – szkody w ogólnym budżecie Wspólnot Europejskich w kwocie 99.831 zł, z tego:
- zawyżenie - z naruszeniem § 5 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia MRiRW z 26.06.2009 r. - wartości pomocy wypłaconej ze środka 1.1. na podstawie decyzji z 16.04.2010 r. wydanej przez Dyrektora OR ARiMR w Szczecinie o łączną kwotę 28.892 zł, w tym udział z EFR wyniósł 21.669 zł (str. 18),
 - nieprawidłowe naliczenie i wypłata - z naruszeniem § 21 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia MRiRW z 26.06.2009 r. - pomocy na realizację operacji 1.5.4. dotyczącej wcześniejszych emerytur i jej zawyżenie o łączną kwotę 104.216 zł, związane z uwzględnieniem w okresie za który naliczono pomoc, czasu wykonywania przez wnioskodawców zawodu rybaka – udział z EFR wyniósł 78.162 zł (str. 19),
- 6) C2 – potencjalne szkody w ogólnym budżecie Wspólnot europejskich w kwocie 2.463.444 zł, z tego:
- zwiększenie pomocy ze środka 1.3. o łączną kwotę 4.952 zł, w tym udział EFR 3.714 zł, w związku z uznaniem działalności prowadzonej przez wnioskodawców za rybactwo przybrzeżne na niewielką skalę, mimo że z załączonej do wniosków dokumentacji wynikało, że statki wyposażone są w narzędzia połowowe ciągnięne – w wyniku kontroli NIK beneficjenci wystąpili do właściwych podmiotów i doprowadzili do wykreślenia narzędzi z dokumentacji (str. 18),
 - nieprawidłowości w kwocie 88.001 zł, w tym udział EFR w kwocie 66.000 zł, dotyczące pomocy udzielonej na realizację operacji 1.5.4. przyznanej rybakowi, który nie spełniał kryterium stażu pracy w zawodzie rybaka nieprzekraczającego 15 lat, tj. minimalnego stażu określonego przez Komitet Monitorujący w uchwale z dnia 27 sierpnia 2010 r., co stanowiło naruszenie art. 55 ust. 3 rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006 (str. 19),
 - nieuprawnione wydatkowanie środków budżetowych przeznaczonych na realizację osi priorytetowej 5 w kwocie 3.191.639 zł, w tym udział EFR 2.393.729 zł, dotyczących wykonywania zadań przez pracowników MRiRW niewchodzących w skład IZ (str. 23)

Wykaz aktów prawnych dotyczących kontrolowanej działalności

1. Polskie akty normatywne

1. Ustawa z dnia 3 kwietnia 2009 r. o wspieraniu zrównoważonego rozwoju sektora rybackiego z udziałem Europejskiego Funduszu Rybackiego (Dz.U. Nr 72, poz. 619 ze zm), zwana **ustawą o wspieraniu sektora rybackiego**;
2. Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U. z 2009 r. Nr 84, poz. 712 ze zm);
3. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. Nr 157, poz. 1240 ze zm), zwana **ufp**;
4. Ustawy z 17 grudnia 2004 r. o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych (Dz.U. z 2005 r. Nr 14, poz. 114 ze zm), zwana **ustawą o DFP**;
5. Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071 ze zm), zwana **Kpa**;
6. Ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz.U. z 2001 r. Nr 79, poz. 855 ze zm);
7. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 26 czerwca 2009 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania, wypłaty i zwracania pomocy finansowej na realizację środków objętych osią priorytetową 1 – Środki na rzecz dostosowania floty rybackiej, zawartą w programie operacyjnym „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013” (Dz.U. Nr 101, poz. 840 ze zm), zwane **rozporządzeniem MRiRW z 26.06.2009 r.**;
8. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 października 2009 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania, wypłaty i zwracania pomocy finansowej na realizację środków objętych osią priorytetową 4 – Zrównoważony rozwój obszarów zależnych od rybactwa, zawartą w programie operacyjnym „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013” (Dz.U. Nr 177, poz. 1371), zwane **rozporządzeniem MRiRW z 15.10.2009 r.**;
9. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 października 2009 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania, wypłaty i zwracania pomocy finansowej w ramach osi priorytetowej 5 – Pomoc techniczna, zawartej w programie operacyjnym „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013” (Dz.U. Nr 177, poz. 1372), zwane **rozporządzeniem MRiRW z 16.10.2009 r.**;
10. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 września 2009 r. w sprawie warunków i sposobu wykonywania zadań instytucji zarządzającej przez samorząd województwa (Dz.U. Nr 162, poz. 1291);
11. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 września 2009 r. w sprawie szczegółowych warunków, jakim powinna odpowiadać lokalna strategia rozwoju obszarów rybackich, kryteriów wyboru lokalnej grupy rybackiej do realizacji tej strategii oraz wymagań, jakim powinna odpowiadać umowa dotycząca warunków i sposobu realizacji tej strategii w ramach programu operacyjnego „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013” (Dz.U. Nr 162, poz. 1292 ze zm), zwane **rozporządzeniem MRiRW z 29.09.2009 r.**;

12. Rozporządzenie Ministra Rozwoju Regionalnego z dnia 18 grudnia 2009 r. w sprawie warunków i trybu udzielania i rozliczania zaliczek oraz zakresu i terminów składania wniosków o płatność w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich (Dz.U. Nr 223, poz. 1786);
13. Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 17 grudnia 2009 r. w sprawie płatności w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz przekazywania informacji dotyczących tych płatności (Dz.U. Nr 220, poz. 1726);
14. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 sierpnia 2009 r. w sprawie szczegółowego zakresu, trybu i terminów przekazywania sprawozdań oraz trybu i zakresu rozliczeń w ramach Programu Operacyjnego „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013” (Dz.U. Nr 142, poz. 1163 ze zm), zwane **rozporządzeniem MRiRW z 28.08.2009 r.**;
15. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 4 września 2009 r. w sprawie szczegółowego sposobu przeprowadzania przez instytucję zarządzającą kontroli w odniesieniu do instytucji pośredniczących oraz operacji realizowanych w ramach programu operacyjnego „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013” (Dz.U. Nr 147, poz. 1191);
16. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 7 września 2009 r. w sprawie podziału środków finansowych na realizację programu operacyjnego „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013” na lata 2007-2013 (Dz.U. Nr 147, poz. 1192);
17. Obwieszczenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 7 lipca 2009 r. w sprawie Programu Operacyjnego „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013” (M.P. Nr 51, poz. 739 ze zm).

1.2. Wybrane akty prawa Unii Europejskiej

1. Rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiającym przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylającym rozporządzenie (WE) nr 1260/1999 (Dz.U.UE L 210 z 31.07.2006 r. s. 25 ze zm);
2. Rozporządzenie Rady (WE) nr 2371/2002 z dnia 20 grudnia 2002 r. w sprawie ochrony i zrównoważonej eksploatacji zasobów rybołówstwa w ramach wspólnej polityki rybołówstwa (Dz.U.UE L 358 z 31.12.2002 r. s. 59 ze zm);
3. Rozporządzenie Rady (WE) nr 1198/2006 z dnia 27 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rybackiego (Dz.U.UE L 223 z 15.08.2006 r. s. 1), zwane **rozporządzeniem Rady (WE) nr 1198/2006**;
4. Rozporządzenie Komisji (WE) nr 498/2007 z dnia 26 marca 2007 r. ustanawiającym szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006 w sprawie Europejskiego Funduszu Rybackiego (Dz.U.UE L 120 z 10.05.2007 r. s. 1), zwane **rozporządzeniem Komisji (WE) 498/2007**;
5. Rozporządzenie Rady (WE) nr 744/2008 z dnia 24 lipca 2008 r. ustanawiającym tymczasowe szczególne działanie mające na celu wspieranie restrukturyzacji flot rybackich Wspólnoty Europejskiej dotkniętych kryzysem gospodarczym (Dz.U.UE L 202 z 31.07.2008 r. s. 1).

Wykaz organów, którym przekazano informację o wynikach kontroli

1. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej
2. Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
3. Marszałek Senatu Rzeczypospolitej Polskiej
4. Prezes Rady Ministrów
5. Komisja Finansów Publicznych Sejmu RP
6. Komisja do Spraw Kontroli Państwowej Sejmu RP
7. Komisja ds. Unii Europejskiej Sejmu RP
8. Komisja Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej Sejmu RP
9. Komisja Gospodarki Sejmu RP
10. Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi
11. Minister Finansów
12. Minister Rozwoju Regionalnego
13. Prezes Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
14. Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych

- Wykres nr 1** Wartość wypłaconej pomocy z osi priorytetowych 1, 4 i 5 (mln zł)
- Wykres nr 2** Wysokość limitów środków finansowych na osie priorytetowe zawarte w PO RYBY 2007-2013 (w mln zł)
- Wykres nr 3** Wykorzystanie środków w ramach realizacji osi priorytetowych 1, 4 i 5 (w mln zł)
- Tabela nr 1** Liczba i kwota złożonych wniosków, zawartych umów oraz dokonanych płatności w ramach realizacji osi priorytetowych 1, 4 i 5 - do końca 2011 r.

MINISTER ROLNICTWA

I ROZWOJU WSI

Kpk-093-2/11

Warszawa, 2012.04.20

Pan

Marian Cichosz

Wiceprezes

Najwyższej Izby Kontroli

Stanowczy Panu Prezesie,

W związku z pismem Pana Prezesa z dnia 12 kwietnia 2012 r. znak: LSZ-4101-30-00/2010 Nr ewid. 15/2012/P/10/170/LSZ, na podstawie art. 64 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2012 r., poz. 82, z późn. zm), przedstawiam stanowisko do Informacji Najwyższej Izby Kontroli o wynikach kontroli realizacji Programu Operacyjnego „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013”, w zakresie restrukturyzacji floty rybackiej i rozwoju obszarów zależnych od rybactwa.

W Informacji zostały zawarte stwierdzenia i oceny, z którymi stanowczo nie zgadzam się. Wszystkie kwestionowane zagadnienia były szczegółowo wyjaśniane Najwyższej Izbie Kontroli w toku postępowania kontrolnego oraz postępowania przed Kolegium Najwyższej Izby Kontroli.

1. Niezasadne jest wykazanie jako nieprawidłowości w zakresie realizacji osi priorytetowej 1 Programu Operacyjnego „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013”, osiągnięcia w 2010 r. wskaźnika redukcji floty połowowej niższego od przewidywanego w Programie oraz niedostosowania kryteriów wyboru określonych przez Komitet Monitorujący.

Stwierdzam, że wskaźnik redukcji floty połowowej wykazany w sprawozdaniu rocznym z realizacji PO „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013” został określony prawidłowo. W Polsce nie można

„mówić” o flocie dorszowej jako wyodrębnionym segmencie floty w podziale na rodzaj połowów, z uwagi na fakt, iż praktycznie każda jednostka połowiąca na Morzu Bałtyckim ma przyznaną kwotę połowową dorsza. Tym samym każda jednostka rybacka, której armator ubiega się o przyznanie kwoty połowowej dorsza, znajduje się w tzw. flocie dorszowej.

Uchwała Komitetu Monitorującego nie jest wystarczającą podstawą do uznania, że dany wydatek jest kwalifikowalny lub nie, bowiem w tym zakresie niezbędna jest decyzja instytucji zarządzającej. Dopóki instytucja zarządzająca nie podejmie decyzji o zmianie zasad kwalifikowalności wydatków, nawet gdy Komitet Monitorujący podejmie uchwałę, wydatki kwalifikują się do wsparcia na dotychczasowych zasadach i nie ma mowy o ich niekwalifikowalności.

Pomoc przyznawana jest na podstawie powszechnie obowiązujących przepisów prawa, w tym przypadku, na podstawie rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, a nie na podstawie uchwały Komitetu Monitorującego.

Ponadto, podkreślić należy, że zarówno z przepisów wspólnotowych jak i krajowych, oraz uchwały Komitetu Monitorującego nie wynika, w jakim terminie od dnia powzięcia uchwały przez Komitet, instytucja zarządzająca powinna dokonać zmian zasad kwalifikowalności wydatków, ponieważ decyzja w tej sprawie należy do instytucji zarządzającej. Twierdzenie, że zmiana przepisów rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi nastąpiła zbyt późno w stosunku do powzięcia uchwały przez Komitet Monitorujący jest nieuprawniona i nie ma do niej podstaw w przepisach prawa.

Równocześnie podkreślam, że w dniu 29 listopada 2011 r. odbyło się oficjalne spotkanie roczne instytucji zarządzającej z Komisją Europejską, na którym między innymi została przeprowadzona dyskusja w powyższej sprawie. **Komisja Europejska jednoznacznie stwierdziła, że kwalifikowalność wydatków mogą określać jedynie akty normatywne prawa unijnego i krajowego. Komitet Monitorujący podejmuje zaś uchwały w zakresie kierunku rozwiązań przyjmowanych przez instytucję zarządzającą.**

Następnie instytucja zarządzająca zawiera te rozwiązania w aktach prawa krajowego. Komisja wyraźnie stwierdziła, że uchwały Komitetu Monitorującego

nie stanowią prawa i nie mogą być podstawą do stwierdzenia kwalifikowalności wydatków.

2. Nie podzielam tezy o realnym zagrożeniu niewykorzystania środków finansowych osi priorytetowej 4 Programu Operacyjnego „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013”, „przyznanych na lata 2007-2013.

W zakresie podjęcia skuteczniejszych działań zapewniających pełne wykorzystanie środków finansowych przewidzianych w osi priorytetowej 4 PO RYBY 2007-2013, instytucja zarządzająca podjęła szereg działań dotyczących zarówno funkcjonowania instytucji zaangażowanych w jej wdrażanie, jak również łatwiejszego dostępu do środków finansowych dla beneficjentów. Poniżej wymieniam główne działania.

Zostały znowelizowane przepisy rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 października 2009 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania, wypłaty i zwracania pomocy finansowej na realizację środków objętych osią priorytetową 4 – Zrównoważony rozwój obszarów zależnych od rybactwa, zawartą w programie operacyjnym „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007–2013” (Dz. U. Nr 177, poz. 1371) m.in. w zakresie:

1) rozszerzenia zakresu operacji możliwych do uzyskania dofinansowania (§ 1 pkt 1 lit. b; § 1 pkt 1 lit. d; § 2 pkt 1 lit. b; § 3 ust. 1 pkt 3 i 4; § 3 ust. 1 pkt 7, 8 i 10; § 4 ust. 1–4; § 4 ust. 1 pkt 4 i 6; § 4 ust. 2 pkt 3; § 5 ust. 1 pkt 2; § 6 ust. 1; § 6 ust. 1 pkt 7; § 8 pkt 1 i 3),

2) wprowadzenia przepisów umożliwiających instytucji pośredniczącej przyznawanie pomocy aż do wysokości limitu środków finansowych wskazanych w informacji o możliwości składania wniosków o dofinansowanie z listy otrzymanej od lokalnej grupy rybackiej zawierającej wnioski o dofinansowanie, które zostały uznane za zgodne z lokalną strategią rozwoju obszarów rybackich oraz wszystkimi kryteriami określonymi w tej strategii (§ 2 pkt 3; § 25 ust. 1),

3) podwyższenia limitów finansowych możliwych do uzyskania w ramach pomocy przez jednego beneficjenta (§ 3 ust. 3; § 4 ust. 4 oraz § 5 ust. 3).

W umowie o warunkach i sposobie realizacji lokalnej strategii rozwoju obszarów rybackich zawieranej między Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi a lokalnymi grupami

rybackimi zostały zawarte postanowienia dotyczące konieczności wywiązywania się z:

- 1) wykorzystania limitów środków finansowych przeznaczonych na realizację operacji dla poszczególnych sektorów w dwuletnich okresach,
- 2) terminowego przeprowadzania postępowania w sprawie wyboru operacji, a co za tym idzie planowego wydatkowania środków w ramach realizacji lokalnej strategii rozwoju obszarów rybackich.

Zostało wprowadzone monitorowanie lokalnych grup rybackich z wywiązywania się z postanowień umowy o warunkach i sposobie realizacji lokalnej strategii rozwoju obszarów rybackich oraz możliwość etapowania realizacji operacji i etapowania rozliczania zaliczek/refundacji we wnioskach o płatność.

Wprowadzono również akceptowanie lub nieakceptowanie przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi dokonywanych przez lokalne grupy rybackie zmian w lokalnych strategiach rozwoju obszarów rybackich, w szczególności dotyczących przeprowadzania konkursów na wybór operacji. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi zaplanowało również przeprowadzenie ewaluacji stanu wdrożenia i wydatkowania środków w poszczególnych lokalnych grupach rybackich w ramach osi priorytetowej 4 PO RYBY w 2012 r.

Podjęte przez instytucję zarządzającą działania mają na celu zapewnienie racjonalnego gospodarowania środkami finansowymi dostępnymi w ramach osi priorytetowej 4. Powyższe będzie miało odzwierciedlenie w zwiększeniu wykorzystania tych środków.

3. Stanowczo nie zgadzam się z negatywną oceną Najwyższej Izby Kontroli w zakresie realizacji osi priorytetowej 5 – Pomoc techniczna Programu Operacyjnego „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013”.

Zgodnie z § 4 ust. 2 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 października 2009 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania, wypłaty i zwracania pomocy finansowej w ramach osi priorytetowej 5 - Pomoc techniczna, zawartej w programie operacyjnym „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007 - 2013" (Dz. U. Nr 177, poz. 1372, z późn. zm.) wniosek o dofinansowanie składa się począwszy od następnego dnia roboczego po dniu, w którym wzór wniosku został udostępniony na stronie

internetowej urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw rybołówstwa. Ponadto, mając na uwadze początkowy termin kwalifikowalności wydatków w ramach pomocy technicznej, jednostki sektora finansów publicznych wydatkują środki otrzymane z budżetu państwa na finansowanie i współfinansowanie realizacji operacji, które po ogłoszeniu naboru są ujmowane we wnioskach o dofinansowanie. W celu rozpoczęcia wdrażania osi priorytetowej 5, w dniu 20.09.2011 r. na stronie internetowej Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi został opublikowany wzór wniosku o dofinansowanie w ramach środka 5.1. Pomoc techniczna oraz pozostałe dokumenty dotyczące przyznawania pomocy technicznej w ramach PO RYBY 2007-2013. W związku z tym od dnia 21.09.2011 r. został uruchomiony nabór wniosków o dofinansowanie w ramach ww. środka. Stan wdrażania środka Pomoc techniczna na dzień 31.03.2012 r. przedstawia się następująco:

- 1) wartość złożonych przez beneficjentów wniosków o dofinansowanie wynosi 44.003.719,50 zł, co stanowi w 21,3% dostępnej alokacji;
- 2) wartość podpisanych umów/porozumień z beneficjentami wynosi 36.095.778,47 zł, co stanowi w 17,5 % dostępnej alokacji;
- 3) wartość zrealizowanych płatności wynosi 28.136.086,92 zł, co stanowi w 13,6 % dostępnej alokacji.

Pierwsze płatności zostały zrealizowane w grudniu 2011 r.

Pomimo, że oś priorytetowa 5 wdrażana jest od niespełna 7 miesięcy, wartość dotychczas złożonych wniosków o dofinansowanie wynosi ponad 21 % dostępnej alokacji i stale rośnie.

4. Zdecydowanie nie zgadzam się z negatywną oceną działania Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi i Fundacji Pomocy dla Rolnictwa FAPA związanych z wdrożeniem pomocy technicznej (oś priorytetowa 5 Programu Operacyjnego „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013”).

Bezzasadne jest wskazanie jako nieprawidłowości powierzenia Fundacji FAPA roli instytucji pośredniczącej dla osi priorytetowej 5 rzekomego naruszenia przepisu art. 162 pkt 4 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr 157, poz. 1240, z późn. zm.) poprzez, niezapewnienie, że oferta Fundacji FAPA była najkorzystniejsza, udzielenia Fundacji FAPA dotacji w kwocie 750,0 tys. zł na sfinansowanie zadań związanych z pełnieniem roli instytucji pośredniczącej,

nieokreślenia przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w umowie dotacji wartości (kosztów wykonania) poszczególnych 26 działań, nieprawidłowego rozliczenia udzielonej dotacji.

Powierzenie zadań instytucji zarządzającej następuje na podstawie art. 58 ust. 2 rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006 z dnia 27 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rybackiego (Dz. Urz. UE L 223 z 15.08.2006 r., str. 1).

Tryb powierzenia zadań instytucji zarządzającej instytucjom pośredniczącym, w tym w ramach osi priorytetowej 5 określony został w ustawie z dnia 3 kwietnia 2009 r. o wspieraniu zrównoważonego rozwoju sektora rybackiego z udziałem Europejskiego Funduszu Rybackiego (Dz. U. Nr 72, poz. 619, z późn. zm.), a nie w ustawie o finansach publicznych.

Zgodnie z art. 5 ust. 1 pkt 3 powyższej ustawy, zadania instytucji zarządzającej w zakresie wdrażania środków objętych programem operacyjnym, w tym związane z przyznawaniem pomocy w ramach osi priorytetowej 5, wykonuje jako instytucja pośrednicząca, o której mowa w art. 58 ust. 2 rozporządzenia nr 1198/2006, jednostka sektora finansów publicznych lub fundacja, której jedynym fundatorem jest Skarb Państwa, którym minister właściwy do spraw rybołówstwa powierzył wykonywanie zadań instytucji zarządzającej dla osi priorytetowej.

Do powierzenia zadań podmiotom, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 3, nie stosuje się przepisów ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. - Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2010 r. Nr 113, poz. 759, z późn. zm.) co wynika wprost z art. 5 ust. 4 ustawy o wspieraniu zrównoważonego rozwoju sektora rybackiego z udziałem Europejskiego Funduszu Rybackiego.

Tym samym, zgodnie z ww. przepisami na Ministrze Rolnictwa i Rozwoju Wsi nie spoczywał prawny obowiązek zapraszania chociażby innych podmiotów do składania ofert.

Instytucja zarządzająca mogła powierzyć wykonanie zadań takiemu podmiotowi, który w jej ocenie najlepiej będzie wykonywał te zadania.

Co zaś do umowy z dnia 20 kwietnia 2010 r. nr RYB/1/2010, zmienionej aneksem z dnia 30 grudnia 2010 r., zawartej pomiędzy Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi a Fundacją FAPA w sprawie udzielenia tej Fundacji dotacji celowej, to stwierdzić trzeba, że w umowie zawartej z Fundacją FAPA została przyjęta zasada „wyceniania” poszczególnych rodzajów kosztów: wynagrodzeń, materiałów, usług, szczególnie

określonych w załączniku nr 2 do umowy. Takie przygotowanie umowy w pełni umożliwiło rozliczenie dotacji, co zostało uczynione.

Ponadto umowa zawarta z FAPA w dniu 20 kwietnia 2010 r., zmieniona aneksem z 30.12.2010 r., zawierała wszystkie elementy, wymienione w art. 151 ust. 2 ustawy o finansach publicznych, tj.:

- szczegółowy opis zadania, w tym cel, na jaki dotacja została przyznana, i termin jej wykonania,
- wysokość udzielonej dotacji i tryb płatności,
- termin wykorzystania dotacji, nie dłuższy niż do dnia 31 grudnia danego roku budżetowego,
- tryb kontroli wykonywania zadania,
- termin i sposób rozliczenia udzielonej dotacji,
- termin zwrotu niewykorzystanej części dotacji, nie dłuższy niż 15 dni od określonego w umowie dnia wykonania zadania.

Nie są zatem prawdziwe zarzuty dotyczące nieprawidłowego rozliczenia dotacji udzielonej FAPA. W szczególności nie można zgodzić się ze stwierdzeniem, że Minister do dnia 31 maja 2011 r. nie podjął skutecznych działań w zakresie prawidłowego rozliczenia dotacji. W dniu 14 lutego 2011 r. Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi wydał decyzję nr RYB/s/078/714/2011, w której określił kwotę dotacji celowej podlegającej zwrotowi.

W dniu 7.12.2011 r. Fundacja Programów Pomocy dla Rolnictwa FAPA zwróciła na rachunek MRiRW środki wynikające z decyzji Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi nr RYB/s/078/714/2011, z dnia 14 lutego 2011 r., w wysokości 52.667,55 zł wraz z odsetkami, jak dla zaległości podatkowych w wysokości 8.886,00 zł. Dotacja udzielona FAPA w 2010 r. została zatem rozliczona.

5. Bezpodstawna jest teza o rozbieżnościach między Programem Operacyjnym „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013” oraz Opiszem Systemu Zarządzania i Kontroli.

W Opisie Systemu Zarządzania i Kontroli, zaakceptowanym przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 14.10.2010 r., jako komórki organizacyjne bezpośrednio zaangażowane w realizację PO RYBY 2007-2013, wskazane zostały Departament Rybołówstwa i Departament Finansów.

Natomiast w części VIII.2 „Programu Operacyjnego „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013” - „System wdrażania Programu Operacyjnego” została przedstawiona całość struktury organizacyjnej Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi w zakresie wdrażania Programu Operacyjnego, w której wymienione zostały departamenty/biura Ministerstwa biorące udział w realizacji zadań instytucji zarządzającej (**nie tylko Departament Rybołówstwa i Departament Finansów**), zarówno bezpośrednio, jak i pośrednio.

W związku jednak z wątpliwościami interpretacyjnymi, jakie pojawiły się ze strony NIK, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi w piśmie z dnia 30.07.2011 r., znak: Ryb kmr-mf-079-22/11 l.dz. 3193, doprecyzował zasady realizacji pomocy technicznej, wskazując konkretnie komórki organizacyjne Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi realizujące zadania Programu.

W uszczegółowionym OSZiK, w strukturze organizacyjnej instytucji zarządzającej został ujęty Dyrektor Generalny oraz komórki organizacyjne Ministerstwa pośrednio związane z realizacją PO RYBY 2007-2013.

Uszczegółowiony OSZiK został zatwierdzony przez instytucję zarządzającą w dniu 3.11.2011 r. po uprzednim uzgodnieniu, w trybie § 9 ust. 1 Porozumienia w sprawie szczegółowych warunków współpracy między instytucją certyfikującą a instytucją zarządzającą w zakresie zarządzania środkami finansowymi pochodzącymi z Europejskiego Funduszu Rybackiego zawartego w dniu 8 października 2009 r. pomiędzy instytucją zarządzającą a instytucją certyfikującą PO RYBY 2007-2013. Uszczegółowiony OSZiK został przekazany do instytucji audytowej, która po dokonaniu audytu systemu wyda opinię dotyczącą jego zgodności z art. 57-61 rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006 z dnia 27 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rybackiego (Dz. Urz. UE L 223 z 15.08.2006 r., str. 1).

6. Nie do przyjęcia jest teza o nieuprawnionym i nieprawidłowym wydatkowaniu środków budżetowych przeznaczonych na realizację osi priorytetowej 5 Programu Operacyjnego „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013”, w kwocie 3.191, 6 tys. zł, dotyczących wykonywania zadań przez pracowników Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, określonych w Informacji NIK jako pracownicy „nie wchodzący w skład IZ”.

Niezasadny jest zarzut dotyczący niekwalifikowalności wydatków na wynagrodzenia niektórych pracowników Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Tym samym nie zgadzam się ze stwierdzeniem dotyczącym nieprawidłowego wydatkowania przez MRiRW w latach 2008-2010 środków budżetowych na sfinansowanie kosztów dotyczących czynności wykonywanych przez pracowników niewchodzących w struktury Instytucji Zarządzającej określonej w OSZiK. Interpretacja Najwyższej Izby Kontroli wynika z niezrozumienia przez kontrolujących zasad realizacji programów z udziałem środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej.

O kwalifikowalności wydatków w ramach Programu stanowi wyłącznie rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 października 2009 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania, wypłaty i zwracania pomocy finansowej w ramach osi priorytetowej 5 – Pomoc techniczna, zawartej w Programie Operacyjnym „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013”, a nie Opis Systemu Zarządzania i Kontroli.

Zgodnie z art. 57 ust. 1 pkt a rozporządzenia Rady(WE) 1198/2006, OSZiK zapewnia m.in. przydział funkcji w obrębie każdego podmiotu związanego z zarządzaniem i kontrolą Programu, co NIK sama podnosi. Gdyby przyjąć sposób rozumowania NIK, to należałoby uznać, że od 2008 r. cały Program Operacyjny „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013” nie mógłby być realizowany, ponieważ OSZiK został zatwierdzony 14 października 2010 r. Tym samym wydatków z okresu od 2008 r. do 14.10.2010 r. nie można by uznać za kwalifikowane, co jest oczywiście nieprawdą. Zaznaczyć ponadto należy, że informacje zawarte w OSZiK zgodnie z art.47 w związku z art. 48 pkt b rozporządzenia Komisji (WE) 498/2007 z dnia 26 marca 2007 r. ustanawiającego szczegółowe zasady wykonywania rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006 w sprawie Europejskiego Funduszu Rybackiego (Dz. Urz. UE L 120 z 10.05.2007 r., str. 1, z późn. zm.) są danymi dynamicznymi, gdyż statuty i regulaminy podmiotów mogą ulegać zmianie, a sam OSZiK podlega wówczas aktualizacji.

Według stanowiska Ministerstwa Finansów z dnia 2011.03.23, znak: DOI/9013-4/192/DOL/11/1684, przekazanego do Najwyższej Izby Kontroli, Instytucja Zarządzająca Programem Operacyjnym może dokonać zmian w systemie

zarządzania i kontroli w stosunku do Opisu Systemu Zarządzania i Kontroli ustanowionego na podstawie art. 71 ust 1 rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006. O dokonanych znaczących zmianach informowana jest Instytucja Audytowa, która raportuje o tym KE w rocznym sprawozdaniu audytowym.

Brak właściwego rozumienia zarówno zasad dotyczących programu jak i organizacji administracji państwowej został dobitnie wykazany na str. 24 informacji o wynikach kontroli, sytuując Dyrektora Generalnego jako osobę nieuprawnioną do zarządzania środkami PO RYBY 2007-2013. Na podstawie **ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej (Dz. U. Nr 227, poz. 1505 z późn. zm.) Dyrektor Generalny dokonuje czynności z zakresu prawa pracy wobec osób zatrudnionych w urzędzie oraz realizuje politykę personalną.**

Jednocześnie należy zauważyć, że z żadnego przepisu krajowego oraz wspólnotowego nie wynika, aby w innych dokumentach/procedurach powielać przepisy wynikające z obowiązujących norm prawnych.

7. Pozbawiona podstaw jest teza wykazania przez kontrolerów NIK rzekomo nierzetelnych działań Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi dotyczących nieodpowiedniego dokumentowania czasu pracy pracowników finansowanych (w 100% lub w 50%) ze środków Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013”.

Procedury dotyczące dokumentowania czasu pracy pracowników niewchodzących, jak i wchodzących w skład instytucji zarządzającej są takie same i wynikają z prawodawstwa krajowego dotyczącego służby cywilnej i innych przepisów prawa pracy.

Zadania wykonywane przez poszczególnych pracowników Ministerstwa realizujących zadania Programu Operacyjnego są określone w opisach stanowisk pracy oraz w zakresach obowiązków i nie wymagają dodatkowego dokumentowania i weryfikowania. Poszczególni dyrektorzy nadzorują pracę podległych pracowników.

Prowadzenie dodatkowej dokumentacji służyłoby wyłącznie **zwiększeniu biurokratyzmu**, pozostającego bez wpływu na efektywność działań na rzecz Programu Operacyjnego „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013”.

8. Nie zgadzam się ze stwierdzeniem, że działaniem nierzetelnym było składanie w instytucji certyfikującej sporządzonych przez instytucję zarządzającą poświadczeń o płatność okresową.

Naruszenie terminów składania wniosków o płatność określonych § 9 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia z dnia 28 sierpnia 2009 r. Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie szczegółowego zakresu, trybu i terminów przekazywania sprawozdań oraz trybu i zakresu rozliczeń w ramach PO „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013” (Dz. Nr 142, poz. 1163, z późn. zm.) przez instytucję zarządzającą nie miało negatywnego wpływu na rozliczenie środków finansowych podlegających refundacji.

Brak zatwierdzonego Opisu Systemu Zarządzania i Kontroli zgodnie z art. 71 ust. 1 rozporządzenia Rady (WE) nr 1198/2006 z dnia 27 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rybackiego uniemożliwił przedłożenie przez instytucję certyfikującą do Komisji Europejskiej Poświadczenia i deklaracji wydatków oraz wniosków o płatność okresową.

Późne przekazanie wniosków o płatność okresową przez instytucję zarządzającą do instytucji certyfikującej miało pozytywny wpływ dla Programu Operacyjnego, ponieważ rosnący kurs euro umożliwił zaciągnięcie większej ilości zobowiązań finansowych w instytucji pośredniczącej przez beneficjentów dla osi priorytetowych 1-3. Jednocześnie w celu wyeliminowania ewentualnego naruszenia terminów składania poświadczenia i deklaracji wydatków oraz wniosków o płatność okresową do instytucji certyfikującej, zostało wydane rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 4 listopada 2011 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowego zakresu, trybu i terminów przekazywania sprawozdań oraz trybu i zakresu rozliczeń w ramach Programu Operacyjnego „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013” (Dz. Nr 246, poz. 1474), w którym doprecyzowano terminy oraz obowiązki poszczególnych instytucji w zakresie składania poświadczeń poniesionych wydatków.

Wykazane przez Najwyższą Izbę Kontroli w załączniku nr 4 do informacji **finansowe rezultaty kontroli nie znajdują uzasadnienia** zarówno w protokole z kontroli jak i w informacji o wynikach kontroli. **Prezentowana przez NIK kwota rzekomych nieprawidłowości może skutkować narażeniem budżetu państwa na straty** związane z utratą refundacji z Komisji Europejskiej tej kwoty, pomimo

właściwie wydatkowanych i zakwalifikowanych do zwrotu środków z Europejskiego Funduszu Rybackiego.

Najwyższa Izba Kontroli nie przedstawiła również informacji na temat kwestionowania przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi **legalności przeprowadzenia kontroli oraz uchybień formalno – prawnych dotyczących kontroli**. Zakres kontroli został rozszerzony w sposób nie odpowiadający przepisom prawa, czas trwania był wielokrotnie przedłużany a upoważnienia kontrolerów posiadały wady.

Dodatkowo nie zostało przytoczone stanowisko Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie **naruszenia standardów kontroli**. Dane w protokole z kontroli, którego podpisania Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi odmówił, były prezentowane tendencyjnie. Zaprzecza to zasadzie obiektywizmu.

Na zakończenie odniosę się również do bezpodstawnych sformułowań zawartych w informacji sformułowań odnoszących się do Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

Pismem z 24.04.2012 r., znak: P-335-DKW-0910-33/WKWIPAA/AK/12, Prezes Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa powiadomił mnie, że użyte w informacji oceny i określenia: „nielegalne”, „niegospodarne działania”, „nierzetelne”, itp. są dla ARiMR krzywdzące, niesprawiedliwe i nieadekwatne w stosunku do stwierdzonych ustaleń przez kontrolę NIK.

Prezes dodał, że takie sformułowania nie zostały przez NIK zawarte w żadnym z wyników kontroli przedłożonych do Centrali i oddziałów regionalnych Agencji.

We wszystkich wystąpieniach pokontrolnych dotyczących przedmiotowej kontroli i skierowanych do jednostek/komórek ARiMR Najwyższa Izba Kontroli stwierdziła cyt. „(...) Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia przyznanie pomocy finansowej z Programu, mimo stwierdzonych nieprawidłowości”.

Prezes Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa jednoznacznie stwierdził, że Agencja dokłada wszelkich starań w celu wdrożenia wszystkich zaleceń pokontrolnych NIK.

W/z Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi
PODSEKRETARZ STANU

Tadeusz Nalewajk

PREZES
NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI
JACEK JEZERSKI

LSZ-4101-30-00/2010
Nr ewid. 15/2012/P/10/170/LSZ

Warszawa, dnia 10 maja 2012 r.

Opinia

Prezesa Najwyższej Izby Kontroli

**do stanowiska Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 20 kwietnia 2012 r.
do Informacji o wynikach kontroli realizacji Programu Operacyjnego „Zrównoważony rozwój
sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007–2013” w zakresie restrukturyzacji
floty rybackiej i rozwoju obszarów zależnych od rybactwa.**

Stosownie do art. 64 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2012 r., poz. 82), przedstawiam opinię do ww. stanowiska.

1. Informacja została sporządzona po wnikliwej analizie dokumentacji zgromadzonej w toku procesu kontrolnego przeprowadzonego z zachowaniem obowiązujących procedur, w tym zapewniających kontrydiktoryjność postępowania. Podstawą jej sporządzenia były ustalenia opisane w protokołach 15 jednostek oraz oceny, uwagi i wnioski zawarte w wystąpieniach pokontrolnych. W Informacji uwzględniono również – niekwestionowane przez Pana Ministra – aktualne dane na dzień 31 grudnia 2011 r. o postępach realizacji PO RYBY 2007-2013.
2. Zastrzeżenia Pana Ministra zgłoszone w piśmie z dnia 8 grudnia 2011 r. do wystąpienia pokontrolnego zostały w przeważającej części oddalone przez Kolegium Najwyższej Izby Kontroli w dniu 18 stycznia 2012 r.
3. Kwestionowane przez Prezesa Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa oceny zawarte w Informacji są oparte na ustaleniach przedstawionych w protokołach kontroli i wystąpieniach pokontrolnych.
4. Sprawa uchybień formalno-prawnych dotyczących kontroli jest rozpatrywana w odrębnym postępowaniu wyjaśniającym.

WICEPREZES
Najwyższej Izby Kontroli
240. Marian Cichosz